

Vissa handelspolitiska frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 54 motionsyrkanden om olika handelspolitiska frågor. Samtliga yrkanden avstyrks av utskottet.

I det inledande avsnittet om frihandel och handelshinder framhåller ett enhälligt utskott att Sverige måste fortsätta att vara en tydlig röst inom såväl EU som andra forum för en fri och öppen handel. Utskottet pekar även på vikten av att utvecklingsländernas intressen och särskilda behov tillvaratas såväl i WTO som i andra handelsrelaterade organisationer och förhandlingar.

Vidare anser ett samfällt utskott att EU:s exportförbud för snus bör avskaffas. Enligt utskottets mening är förbudet mot export av svenskt snus både diskriminerande och oproportionerligt, och det finns inte tillräckliga grunder för att inskränka den fria rörligheten.

När det gäller organisationsfrågor m.m. inom Världshandelsorganisationen (WTO) menar utskottet att en diskussion om WTO:s funktionssätt bör anstå till dess att förhandlingarna inom Doharundan är avslutade.

I avsnittet om handelspolitiska prioriteringar behandlas motioner som rör bl.a. handelsavtalens utformning, jämställdhetsmål i handelspolitiken, handel och arbetsvillkor samt de s.k. Singaporefrågorna. Utskottet tydliggör sin uppfattning i dessa frågor samt konstaterar, med anledning av några av de aktuella motionsyrkandena, att utvecklingsperspektivet är av central betydelse för svenska prioriteringar inom handelspolitiken.

Med anledning av motionsyrkanden om immaterialrätt i WTO:s avtal understyrker utskottet betydelsen av att regeringen på olika sätt fortsätter att arbeta för att förbättra tillgången till läkemedel i utvecklingsländerna. Dessutom framhåller utskottet att det s.k. TRIPS-avtalet både kan och bör tillämpas på ett sätt som stödjer WTO-medlemmars, särskilt fattiga länders, rätt att skydda folkhälsan och främja tillgången på läkemedel.

Utskottet ser inte heller att övriga behandlade motionsyrkanden, däribland om exportfrämjande och tull på etanol, bör föranleda något riksdagsuttalande.

Ställningstagandena från utskottet har föranlett totalt tio reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Inledning	7
Frihandel och handelshinder	8
Motionerna	8
Utskottets ställningstagande	8
WTO:s utformning och uppgift	10
Motionerna	10
Vissa kompletterande uppgifter	11
Utskottets ställningstagande	12
Handelspolitiska prioriteringar	14
Motionerna	14
Vissa kompletterande uppgifter	16
Utskottets ställningstagande	19
Inledning	19
Handelsavtalens utformning	19
Jämställdhetsmål i handelspolitiken	20
Handel och arbetsvillkor	20
Singaporefrågorna	21
Övrigt om handelspolitiska prioriteringar	21
Handelsrelaterade immateriella rättigheter (TRIPS)	23
Motionerna	23
Vissa kompletterande uppgifter	24
Utskottets ställningstagande	25
Tull på etanol	26
Motionerna	26
Vissa kompletterande uppgifter	26
Utskottets ställningstagande	27
Exportförbudet för snus	28
Motionerna	28
Vissa kompletterande uppgifter	28
Utskottets ställningstagande	29
Exportfrämjande	30
Motionerna	30
Vissa kompletterande uppgifter	30
Utskottets ställningstagande	32
Vissa övriga frågor	33
Motionerna	33
Vissa kompletterande uppgifter	34
Utskottets ställningstagande	36
Reservationer	38
1. WTO:s utformning och uppgift, punkt 2 (v, mp)	38
2. Handelsavtalens utformning, punkt 3 (v)	39

3. Jämställdhetsmål i handelspolitiken, punkt 4 (v)	40
4. Handel och arbetsvillkor, punkt 5 (v)	41
5. Singaporefrågorna, punkt 6 (v, mp)	41
6. Övrigt om handelspolitiska prioriteringar, punkt 7 (s, v, mp)	42
7. Handelsrelaterade immateriella rättigheter (TRIPS), punkt 8 (v, mp)	44
8. Tull på etanol, punkt 9 (v)	45
9. Exportfrämjande, punkt 11 (v)	46
10. Exportfrämjande, punkt 11 – motiveringen (s, mp)	47
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	48
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	48
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	50

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Frihandel och handelshinder

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:U296 yrkande 1 och 2009/10:N330.

2. WTO:s utformning och uppgift

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U255 yrkande 12, 2009/10:U336 yrkandena 1–9 och 2009/10:N490 yrkande 3.

Reservation 1 (v, mp)

3. Handelsavtalens utformning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U255 yrkandena 9 och 10 samt 2009/10:N490 yrkande 2.

Reservation 2 (v)

4. Jämställdhetsmål i handelspolitiken

Riksdagen avslår motion 2008/09:N210 yrkandena 2 och 3.

Reservation 3 (v)

5. Handel och arbetsvillkor

Riksdagen avslår motion 2008/09:A216 yrkandena 3–5.

Reservation 4 (v)

6. Singaporefrågorna

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U313 yrkande 5 och 2009/10:N490 yrkande 13.

Reservation 5 (v, mp)

7. Övrigt om handelspolitiska prioriteringar

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U255 yrkande 11, 2008/09:So470 yrkande 11, 2008/09:N210 yrkande 1, 2009/10:N367 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:N490 yrkandena 1, 4, 6 och 11.

Reservation 6 (s, v, mp)

8. Handelsrelaterade immateriella rättigheter (TRIPS)

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N259 yrkandena 1–6, 2009/10:N447 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:N490 yrkande 7.

Reservation 7 (v, mp)

9. Tull på etanol

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ459 yrkande 17 och 2009/10:T426 yrkande 112.

Reservation 8 (v)

10. Exportförbudet för snus

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N227 och 2009/10:N463 yrkandena 1 och 2.

11. Exportfrämjande

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:N207 yrkandena 1 och 2, 2008/09:N414 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:N432.

Reservation 9 (v)

Reservation 10 (s, mp) – motiveringen

12. Vissa övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N215 yrkande 2, 2009/10:N310 och 2009/10:N346.

Stockholm den 18 februari 2010

På näringsutskottets vägnar

Carl B Hamilton

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl B Hamilton (fp), Tomas Eneroth (s), Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Jan Andersson (c), Alf Eriksson (s), Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s), Staffan Anger (m), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s), Liselott Hagberg (fp), Per Bolund (mp), Cecilie Tenfjord-Toftby (m), Renée Jeryd (s) och Jan Erik Ågren (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 22 motioner från de allmänna motionstiderna 2008 och 2009 som rör olika handelspolitiska frågor.

Utskottets överväganden

Inledning

Efter andra världskrigets slut har den internationella handeln med varor och tjänster ökat, inte minst under de senaste decennierna. Handeln har stor betydelse för ekonomin i ett litet land som Sverige. Den svenska exporten uppgår till mer än 50 % av BNP, vilket kan jämföras med ca 30 % 1990 och 23 % 1960. Den svenska handeln domineras av utbytet med EU-länder. Exempelvis stod 2008 varuexporten till EU för 60 % och varuimporten från EU för 70 % av den totala svenska exporten respektive importen.

Som medlem i EU ingår Sverige i en tullunion med en gemensam tulltaxa och omfattas av EU:s gemensamma handelspolitik. Det innebär att EU-kommissionen för gemenskapens talan i handelsförhandlingar, vilket sker i nära samarbete med medlemsstaterna.

Världshandelsorganisationen (WTO) bildades 1995 efter Uruguayrundans avslutande. WTO tog då över GATT:s roll som institutionellt forum för de olika regelverk som utgör det multilaterala handelssystemet. WTO består av dels multilaterala avtal som omfattar alla medlemsländer (avtal om varor, tjänster respektive immaterialrätt), dels plurilaterala avtal som omfattar ett begränsat antal medlemmar (t.ex. om offentlig upphandling). År 2001, vid WTO:s fjärde ministerkonferens, enades medlemsländerna om att inleda en ny förhandlingsrunda, den s.k. utvecklingsdagordningen från Doha (DDA). Förhandlingsrundan skulle vara klar till den 1 januari 2005, men pågår fortfarande. Vid WTO:s sjunde reguljära ministerkonferens, som ägde rum i slutet av 2009 i Genève, nåddes heller inga större framsteg beträffande Doharundan. Ytterligare information om WTO finns i utskottets betänkande 2005/06:NU7, där skrivelsen om svensk handelspolitik i WTO:s Doharunda (skr. 2005/06:9) behandlades.

Inom ramen för EU:s gemensamma handelspolitik pågår frihandelsavtalsförhandlingar med ett stort antal länder. Förhandlingar förs bl.a. med Indien, Kanada, Ukraina, Andiska gemenskapen (förutom Ecuador och Bolivia) och Centralamerika. Förhandlingar ska inledas med Singapore inom kort. Hösten 2009 nåddes en överenskommelse med Sydkorea om ett frihandelsavtal. Avtalet kommer att ta bort i princip samtliga tullar och en rad andra hinder för handel och investeringar mellan de bägge ekonomierna. Avtalet har inte ratificerats av parterna ännu. Vidare har EU, sedan 2002, fört förhandlingar om s.k. ekonomiska partnerskapsavtal (EPA) med ett 70-tal länder i Afrika, Västindien och Stillhavsområdet. Förhandlingarna med de s.k. AVS-länderna har sin bakgrund i EU:s historiska relationer med dessa länder. Avtalen ska ersätta de särskilda och ensidiga preferenser som EU har gett AVS-länderna under det s.k. Cotonouavtalet. Dessa särskilda preferenser har ansetts strida mot WTO:s regelverk, eftersom de innebär att andra utvecklingsländer diskrimineras. Förhandlingarna

har dragit ut på tiden, men i oktober 2008 undertecknades ett fullödigt EPA med Cariforum (länderna i Västindien). För övriga tog EU-kommis-sionen fram en lösning med interimsavtal (tillfälliga avtal) som främst omfattar varuhandel. Avsikten är att interimsavtalen på sikt ska ersättas av breda regionala avtal för samtliga länder i varje region.

I det följande behandlas 22 motioner från de allmänna motionstiderna 2008 och 2009 som rör olika handelspolitiska frågor.

Frihandel och handelshinder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om frihandel och om betydelsen av att de fortsatta WTO-förhandlingarna blir framgångsrika med hänvisning till att det sedan länge finns en samfällid uppfattning i riksdagen att frihandel är en viktig princip som måste värnas.

Motionerna

Vikten av att Sverige värnar den globala frihandeln framhålls i motion 2009/10:N330 (m). Motionären framhåller att fri handel av varor och fritt utbyte av tjänster mellan länder är en fundamental princip för att motverka protektionism och isolering. En aktiv politik för mer frihandel är en aktiv politik mot fattigdom, anför det.

I motion 2009/10:U296 (fp) betonas betydelsen av att de fortsatta WTO-förhandlingarna blir framgångsrika för att säkerställa de fattigaste ländernas marknadstillträde, och ett riksdagsuttalande om det anmodas. Motionärerna framhåller bl.a. att den protektionistiska jordbrukspolitiken som förs inom EU och övriga västländer har slagit ut möjligheter för de fattigaste ländernas avsaluproduktion.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill med anledning av de här aktuella motionerna inledningsvis framhålla att det sedan länge finns en samfällid uppfattning i riksdagen att frihandel är en viktig princip som måste värnas (se exempelvis bet. 2001/02:NU15, 2005/06:NU7 och 2007/08:NU9). Ökad handel leder till tillväxt som i sin tur skapar bättre ekonomiska förutsättningar för länder och deras medborgare. I en alltmer globaliserad värld där kontakterna mellan världens länder ökar kan frihandel vara en stark välbefinnande kraft för såväl världens fattigaste länder som de mer utvecklade länderna. Det svenska välbefinnandet bygger till stor del på specialisering och handelsutbyte. Därför finns det i en liten öppen ekonomi som den svenska en lång tradition att hävda den fria handeln.

Utskottet delar således den grundläggande uppfattningen som förs till torgs i motion 2009/10:N330 (fp) om att den globala frihandeln måste försvaras och att protektionistiska tendenser i världen måste motverkas. Sverige har varit och måste fortsätta att vara en tydlig röst inom såväl EU som andra forum för fri och öppen handel. Utskottet ser dock inget behov av ett tillkännagivande i denna fråga.

Beträffande WTO-förhandlingarna och de fattigaste ländernas marknadsstillträde, som uppmärksammas i motion 2009/10:U296 (fp), vill utskottet framhålla att det bästa sättet att öppna handeln globalt är genom multilaterala överenskommelser. Bilateral och regionala frihandelsavtal är viktiga komplement till multilaterala handelsliberaliseringar, men endast genom multilaterala överenskommelser kan ett rättvist, stabilt och förutsägbart internationellt handelssystem säkras. Av detta skäl är slutförandet av de pågående handelsförhandlingarna inom WTO, den s.k. Doharundan, av stor betydelse och det är av hög prioritet att regeringen verkar för att bidra till ett ambitiöst avslut på Doharundan.

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att utvecklingsländernas intressen och särskilda behov tillvaratas såväl i WTO som i andra handelsrelaterade organisationer och förhandlingar. Målet måste vara att stärka fattiga människors och länders möjlighet att ta del av globaliseringens fördelar. Ökad handel och bättre integrering av de fattiga länderna i det internationella handelssystemet är viktiga verktyg i strävan att bekämpa fattigdom. Utskottet anser att EU bör visa största möjliga öppenhet gentemot fattiga länder, särskilt beträffande varor och tjänster som fattiga människor producerar. Dessa länder drabbas av att många industriländer, inklusive EU-kretsen, fortfarande har betydande hinder för import av varor som är betydelsefulla för utvecklingsländernas export. Utvecklingsperspektivet måste därför vara fortsatt centralt i handelspolitiken. I det inbegrips att regeringen bör lägga stor vikt vid att utvecklingsländernas intressen och behov tillvaratas i WTO-förhandlingarna samt att regeringen verkar för att EU och andra industriländer ska erbjuda så generösa marknadstillträden som möjligt för fattiga länder i såväl multilaterala som regionala och bilaterala förhandlingar.

När det gäller effekterna av EU:s jordbrukspolitik, som tas upp i motion 2009/10:U296 (fp), vill utskottet erinra om att den svenska uppfattningen, sedan inträdet i EU, varit att den gemensamma jordbrukspolitikerna måste reformeras. Jordbruksstöden snedvrider konkurrensen och leder till att produktionsresurser som skulle kunna användas på ett bättre sätt i samhälls-ekonomi låses in i jordbrukssektorn. Vidare hämmar EU:s gemensamma jordbrukspolitik utvecklingsländernas förutsättningar att konkurrera på lika villkor. Det är därför angeläget att Sverige fortsatt verkar för en reell sänkning av industriländernas interna stöd, en snabb utfasning av exportsubventioner och en tydlig nedmontering av tullar och kvoter, såväl inom som utanför EU-kretsen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna i berörda delar.

WTO:s utformning och uppgift

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om WTO:s utformning och uppgift med hänvisning till diskussionen om organisationens funktionssätt bör anstå tills de pågående förhandlingarna i Doharundan är avslutade.

Jämför reservation 1 (v, mp).

Motionerna

I Vänsterpartiets motion 2008/09:U255 förespråkas ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för att WTO demokratiseras så att fattiga länder får en reell möjlighet att påverka handelspolitiken. Motionärerna framhåller i detta sammanhang att endast ett begränsat antal länder får vara med och förbereda ett beslut, även om alla länder har varsin röst i allmänna rådet, samt att de som fattar besluten inte är folkvalda.

Även i motion 2009/10:N490 (v) förordas ett riksdagsuttalande om att Sverige ska verka för att WTO demokratiseras så att fattiga länder får en reell möjlighet att påverka handelspolitiken och också i denna motion framhålls att endast ett begränsat antal länder är med och bereder förslagen samt att de som fattar besluten inte är folkvalda.

En reformering av WTO efterlyses i motion 2009/10:U336 (mp), och flera riksdagsuttalanden förordas. Motionärerna anser bl.a. att WTO:s ansvarsområde bör avgränsas till att upprätthålla regelverket kring handel. Uppgiften som mäklare för handelsliberaliseringar borde tas bort från organisationen. Likaså skulle WTO främjas av att avhändas en del mer specifika områden såsom immaterialrätt (TRIPS) och, eventuellt, även handel med livsmedel. Vidare bör regeringen driva frågan om att WTO ska tillämpa principen att länder själva får välja vilka avtal de vill ansluta sig till, i stället för att WTO, som i dag, tvingar medlemsländerna att ansluta sig till samtliga avtal för att kunna ta del av ett enskilt avtal. Regeringen bör även driva frågan att förhandlingarna inom WTO:s olika avtalsområden ska ske område för område och i sin egen takt. Ett sådant arbetssätt anser motionärerna bättre svarar mot dagens krav på ett effektivt multilateralt handelssystem än dagens breda förhandlingsrundor. Därtill bör regeringen arbeta för att ministermöten i WTO hålls mer regelbundet, då detta skulle öka transparensen och borga för allas delaktighet i förhandlingsprocessen. Regeringen bör också verka för att WTO ska få en utökad roll när det gäller att utvärdera handel och en stärkt ställning som tillsynsansvarig. Möjligheterna bör även utökas när det gäller att göra undantag från det gemensamma regelverket för specifika länder för att ge dessa manöverutrymmen att hantera olika problem. Därtill bör regeringen arbeta för att olika internationella organisationer ges observatörsstatus i WTO. Regeringen bör även verka pådrivande för att WTO:s konfliktlösningsmekanism

reformas till förmån för utvecklingsländerna, t.ex. skulle WTO kunna utdöma böter och flera utvecklingsländer skulle kunna föra gemensam talan mot ett industriland. Avslutningsvis bör regeringen agera för att det tas fram internationella regler för transnationella företag.

Vissa kompletterande uppgifter

Världshandelsorganisationen (WTO) fick då det grundades två huvuduppgifter: dels att administrera och övervaka tillämpningen och genomförandet av de olika avtal, beslut och överenskommelser som slutits och som kommer att slutas mellan medlemmarna, dels att fungera som forum för multilaterala handelsförhandlingar. WTO fungerar som institutionell ram för de avtal som utgör det multilaterala handelssystemet inom områdena varuhandel (GATT), tjänstehandel (GATS) och immaterialrätt (TRIPS). Därtill administrerar WTO ett tvistlösningssystem som är gemensamt för de olika områdena. WTO har i dag 153 medlemmar, och ytterligare ett trettiotal länder har inlett anslutningsprocesser. WTO:s medlemmar svarar för runt 98 % av världshandeln. Beslut i WTO fattas med konsensus, vilket ska ge alla medlemmar möjlighet att utöva inflytande på processen. Enligt sina statuter ska WTO anordna reguljära ministerkonferenser vartannat år. Sedan WTO:s tillkomst har sju ministerkonferenser sammankallats – Singapore (1996), Genève (1998), Seattle (1999), Doha (2001), Cancún (2003), Hongkong (2005) och Genève (2009). Mellan ministerkonferenserna är det högsta beslutande organet det allmänna rådet. Inom WTO väljer varje medlemsland själv om landet ska klassas som ett industri- eller utvecklingsland. Klassificeringen kan variera för enskilda medlemsstater inom olika förhandlingsområden.

Som nämnts inledningsvis enades WTO:s medlemmar vid den fjärde ministerkonferensen, 2001 i Doha, Qatar, om att inleda en ny förhandlingsrunda, den s.k. Doharundan. Denna runda förhandlas utifrån utgångspunkten om att en slutlig överenskommelse ska omfatta samtliga förhandlingsområden (såsom jordbruk, industrivaror, tjänster, fiskesubventioner, handelsprocedurer, nya regler för antidumping etc.). Ursprungligen var målet att nå ett avtal före den 1 januari 2005. Doharundan har dock tagit längre tid än planerat och förhandlingarna är fortfarande inte avslutade. Den senaste reguljära ministerkonferensen, den sjunde i ordningen, genomfördes i Genève den 30 november till 2 december 2009. Vid detta tillfälle skedde heller inga nämnvärda framsteg i Dohaförhandlingarna. Redan kända positioner upprepades, men inga sakfrågor avancerade. De flesta länder ställde sig dock bakom målet att nå en avslutning av Doharundan under 2010. Vidare beslutades att WTO:s nästa ministerkonferens ska hållas 2011.

En informell diskussion pågår sedan flera år om hur man skulle kunna stärka WTO och skapa bättre förutsättningar för en mer resultatorienterad organisation och ett effektivare beslutsfattande. Det råder dock samstäm-

mighet bland WTO:s medlemmar om att diskussionen om WTO:s funktionssätt bör vänta tills Doharundan är avslutad. Anledningen till detta är att det inte bedöms finnas förutsättningar eller resurser för att hantera två så omfattande frågekomplex parallellt.

WTO:s tvistlösningsmekanism kan kortfattat beskrivas enligt följande. Om handelstvister som rör åtaganden inom WTO uppstår, kan en WTO-medlem inleda ett samråd med ett annat medlemsland. Om det inte leder till framgång har ett medlemsland rätt att begära att en s.k. panel tillsätts av WTO:s tvistlösningsorgan, för att avgöra om motparten har brutit mot sina avtalsåtaganden. Medlemsländerna har även möjlighet att överklaga ett panelbeslut till överprövningsorganet. Om en panel slår fast att ett land brutit mot sina åtaganden måste den förlorande parten antingen implementera panelens rekommendationer eller inleda förhandlingar om kompensation. Om ett land varken implementerar ett utslag eller erbjuder kompensation, har den klagande parten rätt att införa motåtgärder.

Förhandlingen om WTO:s tvistlösningsystem, som pågår parallellt med Doharundan, syftar till att förbättra och klargöra tvistlösningsmekanismen. Arbetet med detta liksom med Doharundan tar tid. I förhandlingarna om tvistlösningsmekanismen har Sverige deltagit aktivt i utarbetandet av EU:s förslag genom att bl.a. ta fram särskilda analyser, dels om frågan om ökad öppenhet, dels om utvecklingsländers möjlighet att använda tvistlösnings-systemet. Bland förslag som framförts av utvecklingsländer finns ändringar som rör bestämmelser för särskild och differentierad behandling (Special and Differential Treatment Provisions) bl.a. om rimlig ersättning för rättegångskostnader. Sverige arbetar, genom EU-kommissionen, för en reformering av tvistlösningsmekanismen, särskilt med förbättring av utvecklingsländernas möjligheter. Sverige har också varit en av grundarna till och har fortlöpande ekonomiskt bistått organisationen ACWL (Advisory Centre on WTO Law) med syftet att stötta utvecklingsländerna med juridisk kompetens i användningen av WTO:s tvistlösningsystem och WTO-rätten.

Frågor som för närvarande behandlas i samtalen om tvistlösnings-systemet berör bl.a. hearingar och möjlighet för tredje part – t.ex. NGO:er – att självmant inkomma med inlagor till panelen, tillgång till rapporter, överklagandeorganets möjlighet att skicka tillbaka ett fall, suspendering av processen i överklagandeorganet och översyner. Hur slutresultatet kommer att se ut är kopplat till den övergripande frågan om Doharundan.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av de här aktuella motionerna om WTO:s funktionssätt vill utskottet anföra följande.

Enligt utskottets uppfattning fungerar WTO förhållandevis väl och uppfyller sitt syfte. De komplexa och utdragna förhandlingarna som sedan 2001 sker inom ramen för Doharundan visar dock att det finns behov av att se över organisationens funktionssätt. Utskottet har tidigare under inne-

varande mandatperiod avstyrkt motioner med krav på att Sverige ska verka för reformer av WTO med hänvisning till att diskussionen om organisationens funktionssätt bör anstå tills de pågående förhandlingarna i Doharundan är avslutade. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Fokus under den närmaste tiden bör ligga på att klara av Doharundan. Sedan flera år tillbaka pågår en informell diskussion om hur WTO ska kunna stärkas och hur det ska kunna skapas bättre förutsättningar för en mer resultatorienterad organisation och ett effektivare beslutsfattande. Detta handlar emellertid om komplicerade och delvis kontroversiella frågor. Vidare råder, som redogjorts för i det föregående, en samstämmighet bland WTO:s medlemmar att behandlingen av dessa frågor bör ske först efter det att Doharundan är avslutad.

Utskottet vill i detta sammanhang även framhålla betydelsen av största möjliga öppenhet inom WTO. Enligt utskottet är det en självklarhet att alla medlemmar ska ges full insyn i det pågående arbetet i WTO samt oinskränkta möjligheter att delta aktivt i WTO-arbetet. Likaså gäller alla medlemmars rätt att göra sin åsikt hörd och att få denna respekterad av övriga medlemmar. Att beslut i WTO fattas med konsensus ger medlemmarna stora möjligheter att utöva inflytande på processen, men – ska man vara medveten om – öppnar samtidigt för en besvärlig förhandlingsprocess. I Dohadeklarationen slogs också fast att WTO-medlemmarna har ett gemensamt ansvar för att garantera intern öppenhet och deltagande av samtliga medlemsländer, att arbetssättet inom organisationen ska bli mer öppet genom snabbare och effektivare delgivning av information samt förbättrad dialog med allmänheten. WTO har också successivt blivit mer transparent. Material görs i allt högre grad tillgängligt för allmänheten och dialogen med det civila samhället har stärkts.

Utskottet delar uppfattningen i motion 2009/10:U336 (mp) om att andra internationella organ såsom FN:s olika miljökonventioner, UNCTAD, ILO och FAO m.fl. ska kunna ges formell observatörsstatus i WTO, men anser inte att det behövs något tillkännagivande i denna fråga.

När det gäller förslaget i motion 2009/10:U336 (mp) om att olika avtalsområden bör förhandlas var för sig vill utskottet framhålla att Doharundans breda förhandlingsagenda är ett resultat av att det historiskt visat sig svårt att förhandla enskilda områden separat. WTO:s medlemmar har skilda offensiva och defensiva intressen inom olika förhandlingsområden, och genom att flera områden förhandlas parallellt kan det uppstå öppningar där de förhandlande parterna både kan ge och ta. Reformen av framtida förhandlingsupplägg – inklusive avgränsningar av förhandlingsmaterian – ska dock inte uteslutas och tillhör de frågor som bör tas upp i utvärderingar av Doharundan efter det att rundan har avslutats.

Som redovisats i det föregående pågår, parallellt med Doharundan, förhandlingar som syftar till att förbättra och klargöra WTO:s tvistlösningsmekanism. Utskottet ser dock inget skäl för ett riksdagsuttalande i denna fråga med anledning av det här aktuella motionsyrkandet.

I detta sammanhang kan även nämnas att Sverige på olika sätt stöder utvecklingsländernas möjlighet att delta i WTO. Sverige bidrar bl.a. till den fond inom WTO som syftar till att hjälpa mindre utvecklingsländer att kunna delta aktivt i den pågående Doharundan (DDA Global Trust Fund).

Beträffande internationella regler för transnationella företag, som berörs i motion 2009/10:U366 (mp), kan erinras om OECD:s riktlinjer för multinationella företag som existerar sedan 1976. Riktlinjerna uppdaterades 2000, och det finns beslut på att ytterligare uppdatera dem under 2010.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Handelspolitiska prioriteringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om handelsavtalens utformning med hänvisning till att internationella handelsavtal inte ska omvandlas till att bli enkom ett verktyg för genomförandet av FN:s millenniemål.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om jämställdhetsmål i handelspolitiken. Utskottet anser inte att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för att särskilda jämställdhetsmål ska styra EU:s förhandlingar om olika handelsavtal.

Riksdagen avslår också motioner som rör handel och arbetsvillkor samt de s.k. Singaporefrågorna.

Avslutningsvis avslår riksdagen även motionsyrkanden beträffande övrigt om handelspolitiska prioriteringar.

Jämför reservationerna 2 (v), 3 (v), 4 (v), 5 (v, mp) och 6 (s, v, mp).

Motionerna

Vikten av att regeringen lyfter fram rättvisa handelsvillkor och uppmuntrar olika ideella organisationer som främjar rättvis handel betonas i motion 2009/10:N367 (fp) och två tillkännagivanden med denna innebörd anmodas.

Behovet av en rättvis handel framhålls i Vänsterpartiets motion 2008/09:U255. Enligt vad som anförts i motionen bör riksdagen uppmana regeringen att inom såväl EU som WTO driva krav på att handelsavtal måste utformas och utvärderas utifrån millenniemålen om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter. Motionärerna förordar även ett tillkännagivande om att Sverige ska verka för att EU tar bort tullmurar mot fattiga länder, att importrestriktioner för fattiga länder avskaffas och att WTO:s handelsavtal ersätts med avtal som tar sin utgångspunkt i fattigdomsbekämpning, utveckling och jämställdhet. Vidare bör regeringen uppmanas

att inom ramen för EU och WTO verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

I motion 2009/10:N490 (v) framhålls att arbetet för en jämnare och mer rättvis fördelning av resurser måste vara en central och bärande del inom ramen för de handelsavtal och ekonomiska samarbeten som Sverige knyter med andra länder i världen. Vidare förordas att Sverige i WTO och EU ska driva kravet att alla handelsavtal alltid ska utformas och utvärderas utifrån millenniemålen om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter. Sverige bör även, anser motionärerna, inom EU och WTO verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. I motionen framhålls även att öppenheten och insynen bör öka när det gäller svenskt agerande i handelspolitiska frågor. Motionärerna förordar därför ett riksdagsuttalande med innebörden att regeringen årligen ska rapportera till riksdagen om utvecklingen inom den internationella handeln och Sveriges ställningstaganden i frågor som rör WTO och andra internationella handelsfrågor. Därtill förespråkas ett riksdagsuttalande om att Sverige inom EU bör agera för att de s.k. Singaporefrågorna exkluderas från alla handelsavtal som EU träffar med länder och regioner i världen. Dessa regler innebär en inskränkning av länders möjlighet att styra investeringar så att de bäst gynnar landets utveckling. Motionärerna anser också att Sverige bör verka för att EU tar bort kvarvarande tullmurar mot fattiga länder samt att importrestriktioner för fattiga länder avskaffas och förordar även ett tillkännagivande om det.

Jämställdhetsaspekten lyfts även fram i motion 2008/09:N210 (v), och också i denna motion förordas ett riksdagsuttalande om att regeringen inom ramen för EU och WTO bör verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Därutöver anser motionärerna att riksdagen bör anmoda regeringen att dels inom EU verka för att EU:s förhandlingsmandat inför fortsatta förhandlingar i WTO ska inkludera ett tydligt jämställdhetsmål, dels inom EU verka för att EU:s förhandlingsmandat inför fortsatta och framtida förhandlingar om handels- och associationsavtal även vid sidan av WTO inkluderar ett tydligt jämställdhetsmål.

Betydelsen av sociala och arbetsrättsliga frågor inom handelspolitiken framhålls i motion 2008/09:A216 (v). I dag innehåller WTO:s regler inte några hinder för handel med länder och företag som kränker de mänskliga rättigheterna i arbetslivet, anför det i motionen. Motionärerna förordar därför ett riksdagsuttalande om att Sverige bör verka för att en utredning kommer till stånd om hur en socialklausul kan införas i WTO:s regelverk. En sådan klausul skulle innebära att alla produkter och all service som sker mellan länder ska vara producerade i enlighet med grundläggande fackliga rättigheter. Vidare anser motionärerna att regeringen bör anmodas att

inom EU verka för att förhandlingar om associationsavtal och andra former av handelsavtal kopplas till tydliga krav på att länderna ratificerat ILO:s åtta kärnkonventioner. Därtill förordas ett tillkännagivande om att regeringen såväl inom WTO som EU bör verka för en avveckling av ekonomiska frihandelszoner där de fackliga rättigheterna kränks eller inskränks.

Sverige bör, enligt vad som anförs i motion 2008/09:U313 (mp), inom WTO- och EPA-förhandlingarna sluta ställa krav på investeringsregler, då den typen av krav undergräver utvecklingsländernas möjlighet att göra investeringarna hållbara genom nationell lagstiftning. Vidare bör Sverige, inom nyssnämnda förhandlingar, sluta ställa krav på regler kring offentlig upphandling och konkurrenslagstiftning, då dessa frågor inte är prioriterade av utvecklingsländerna utan främst drivs för att gynna EU:s egna företag. Motionärerna förespråkar ett riksdagsuttalande med ovanstående innebörd.

Marknadsföringen av alkohol i utvecklingsländerna tas upp i motion 2008/09:So470 (mp). Motionärerna anser att regeringen bör sträva efter att begränsa den aggressiva marknadsföringen av alkohol inom ramen för EU:s arbete med WTO och GATS samt vid alla andra tillfällen när handelsregler diskuteras och förhandlas.

Vissa kompletterande uppgifter

Den 4 mars 2008 presenterade handelsminister Ewa Björling regeringens handelspolitiska deklaration i riksdagen. I deklarationen framhölls bl.a. att en av Sveriges viktigaste uppgifter i EU är att vara frihandelns främsta försvarare. Vidare framhölls att det bästa sättet att öppna handeln globalt är genom multilaterala överenskommelser. Det är också det enda sättet att säkra ett rättvist, stabilt och förutsägbart internationellt handelssystem. Därför är slutförandet av den pågående handelsrundan i WTO, Doharundan, en av regeringens viktigaste handelspolitiska prioriteringar.

Olika internationella regler avseende mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, korruption och miljöhänsyn finns i dag genom olika mellanstatliga avtal och konventioner, t.ex. FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner inom arbetslivsområdet.

Med grundläggande arbetsvillkor åsyftas vanligen ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet, som består av åtta ILO-konventioner, ofta indelade i fyra grupper – fackföreningsfrihet, eliminering av slavarbete, effektivt förbud mot barnarbete och icke-diskriminering.

Relationen mellan handel och grundläggande arbetsvillkor är en kontroversiell fråga på den internationella handelsdagordningen och behandlas i dag inte inom ramen för pågående WTO-förhandlingar. I ministerdeklarationen från WTO:s första ministermöte i Singapore 1996 identifierades ILO som den organisation som ansvarar för frågan om grundläggande rättigheter i arbetslivet.

Initiativet till Global Compact lanserades av FN:s före generalsekretäre Kofi Annan i samband med World Economic Forum i Davos 1999. Annan uppmanade företagsvärlden att ansluta sig till initiativet. Syftet var att föra samman företag med FN:s organ, arbetsmarknadens parter och det civila samhället för att stödja allmänna miljömässiga och sociala principer. Initiativets arbete bygger på tio principer inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö samt antikorrupktion.

OECD:s riktlinjer för multinationella företag är gemensamma rekommendationer till företag från 42 regeringar. Riktlinjerna har förhandlats fram i samarbete med fackföreningar, arbetsgivare och enskilda organisationer. De anslutna ländernas regeringar har åtagit sig att främja riktlinjerna genom att bl.a. inrätta nationella kontaktpunkter. Enligt riktlinjerna ska företagen respektera de mänskliga och fackliga rättigheterna, motarbeta barnarbete, sträva efter kontinuerliga miljöförbättringar, främja öppenhet och de anställdas medvetenhet om företagets policy mot mutor m.m.

Inom ramen för Globalt ansvar bedriver Utrikesdepartementet ett arbete kring frågor rörande företags sociala ansvar (CSR) för att stärka företagens möjligheter att hantera utmaningar kring mänskliga rättigheter, miljö, arbetsvillkor och korrupktion. Utgångspunkten är OECD:s riktlinjer för multinationella företag och Global Compacts tio principer.

Beträffande FN:s millenniemål som nämns i några av de här aktuella motionerna kan erinras om att millenniedeklarationen undertecknades 2000 av världens stats- och regeringschefer. Millenniedeklarationen slår fast att global utveckling kräver en helhetssyn och att insatser för fattigdomsbekämpning, utbildning, hälsa, fred, säkerhet, miljö, mänskliga rättigheter och demokrati hör ihop. För att förverkliga deklARATIONENS intentioner utformades åtta s.k. millenniemål som är mätbara och tidsbundna. Målen innebär sammanfattningsvis att fattigdom och hunger ska halveras till 2015, att alla barn ska gå i grundskola 2015, att jämställdheten ska öka och kvinnors ställning stärkas, att barnadödligheten ska minska med två tredjedelar till 2015, att mödradödligheten ska minska med tre fjärdedelar till 2015, att spridningen av hiv/aids, tbc, malaria och andra sjukdomar ska hejdas till 2015, att en miljömässigt hållbar utveckling ska säkerställas till 2015 samt att samarbetet mellan rika och fattiga länder ska öka till 2015 genom ökat bistånd, rättvisare handel och lättade skuldbördor.

FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, den s.k. Cedawkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling 1979 och trädde i kraft 1981. Konventionen innehåller 30 artiklar som rör kvinnors rättigheter inom alla områden. De länder som ratificerat konventionen måste rapportera vart fjärde år om hur man lever upp till konventionens olika artiklar.

UD:s handelspolitiska enhet genomförde 2004 ett inventeringsarbete där jämställdhetsaspekter av olika handelsfrågor analyserades. Detta i syfte att säkra att jämställdhetsaspekter integrerades i handelspolitiken. Kommerskollegium presenterade 2005, på uppdrag av regeringen, en studie om genus-

och jämställdhetsaspekter i regionala och bilaterala frihandels- och associationsavtal. Därefter har myndigheten arbetat med hur hållbar utveckling inklusive jämställdhet ska integreras i analysarbetet. Ett ramverk för detta håller enligt uppgift nu på att implementeras i utredningsarbetet. I detta ingår att analysera hur jämställdhetsaspekterna kommer in i handelsavtal och vilken effekt handel kan ha på jämställdhet.

När det gäller regeringens återrapporering till riksdagen om den internationella handelns utveckling kan erinras om att regeringen löpande ger information till riksdagen och utskottet. Exempelvis har utskottet under hösten 2009 vid två tillfällen – inför konkurrenskraftsrådets möten den 24 september respektive den 3 och 4 december – fått information rörande handelsministrarnas frågor. Vid det sistnämnda tillfället lämnades även information inför det extra mötet i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser (GAERC) som förberedelse för WTO:s ministermöte i Genève den 30 november–2 december 2009. Den 16 april 2009 informerade statssekreterare Gunnar Wieslander, Utrikesdepartementet, utskottet om EU:s pågående förhandlingar om frihandelsavtal. Därtill sker samråd med EUnämnden när olika handelspolitiska frågor är aktuella i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser. Några riksdagsledamöter brukar även ingå i regeringens delegationer vid viktiga handelspolitiska möten. Så skedde även vid det senaste ministermötet i WTO i Genève 2009. Vidare kan påminnas om att regeringen i den årliga skrivelsen om verksamheten i Europeiska unionen redogör för den gemensamma handelspolitiken inom EU. Den senaste skrivelsen (rskr. 2008/09:85), vilken avser verksamheten under 2008, överlämnades till riksdagen i mars 2009.

Såväl handel med varan alkohol som tjänster beträffande distribution av alkohol förhandlas inom WTO och i bilaterala och regionala handelsförhandlingar. I WTO regleras tjänstehandel genom det allmänna tjänsteavtalet (GATS), vilket tillkom under Uruguayrundan och antogs 1995. Avtalet syftar till att främja ökad öppenhet för den internationella handeln med privata tjänster. (Mer detaljerad information om WTO:s tjänsteavtal finns i utskottets betänkande 2005/06:NU7 s. 40). I GATS-avtalets inledning bekräftas medlemsländernas rätt att införa nya regleringar för att tillgodose nationella målsättningar. Sverige och andra WTO-medlemmars möjligheter att lagstifta eller införa regler för att skydda människors hälsa påverkas således inte av GATS. Det står varje land fritt att exempelvis undanta försäljning av alkoholhaltiga drycker från avtalet. Varje WTO-medlemsland bestämmer således själv vilka regler som ska gälla för marknadsförings-tjänster i det egna landet. Det finns inget i GATS-avtalet som tvingar länder att tillåta reklam för alkoholhaltiga drycker.

Singaporefrågorna är den gemensamma beteckningen på fyra ämnesområden som lanserades vid WTO:s ministermöte i Singapore 1996. Dessa var handel och investeringar, handel och konkurrens, transparens i offentlig upphandling samt handelsprocedurer. Vid WTO:s Allmänna råds möte

i Genève 2004 beslutades att endast handelsprocedurer skulle vara en del av Doharundans mandat. EU, som gärna ville förhandla om alla områdena, fick vika sig för motståndet från framför allt många utvecklingsländer.

WTO-avtalet om offentlig upphandling (GPA) omfattar varor och vissa tjänster, inklusive byggentreprenader. Länder gör åtaganden om marknads-tillträde och nationell behandling inom upphandling från statliga myndigheter, lokala och regionala myndigheter och därtill hörande bolag samt upphandlande offentliga enheter inom försörjningssektorerna el, vatten och transporter. Endast 40 av WTO:s 153 medlemsländer har anslutit sig till avtalet. Bland de anslutna länderna återfinns främst ett antal industriländer, däribland EU:s 27 medlemsstater, Norge och Förenta staterna men även Sydkorea, Israel, Hongkong och Singapore.

EU strävar efter att offentlig upphandling ska ingå i de bilaterala och regionala handelsavtal som EU sluter med tredjeländer. Gällande de länder som redan är parter till GPA strävar man efter mer långtgående handelsliberaliseringar (GPA Plus). EU förhandlar även om offentlig upphandling med mindre utvecklade länder som inte är parter till GPA. Offentlig upphandling ingår i EU:s avtal med Mexiko, Chile och Cariforum (15 karibiska länder).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet tar först ställning till motionsyrkandena som rör handelsavtalens utformning. Därefter behandlar utskottet förslagen som rör jämställdhetsmål i handelspolitiken, handel och arbetsvillkor, respektive de s.k. Singaporrefrågorna samt, avslutningsvis, motionsyrkanden i övrigt om handelspolitiska prioriteringar.

Handelsavtalens utformning

I två av de här aktuella motionerna – 2008/09:U255 (v) och 2009/10:N490 (v) – förordas olika riksdagsuttalanden som innebär att Sverige bl.a. ska verka för att olika internationella handelsavtal ska utformas och utvärderas utifrån FN:s millenniemål om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter. Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden anföra följande. Utvecklingsperspektivet är och måste även framgent vara av central betydelse för svenska prioriteringar inom handelspolitiken. Som utskottet tidigare gett uttryck för i föreliggande betänkande är det angeläget att utvecklingsländernas intressen och särskilda behov tillvaratas såväl i WTO som i andra handelsrelaterade organisationer och förhandlingar. En friare handel och bättre integrering av de fattiga länderna i det internationella handelssystemet är viktigt för att bekämpa världsfattigdomen. Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att olika handelsavtal, förutom fattigdomsbekämpning, understöder de bredare utvecklingsmålen såsom mänskliga rättigheter och rättvisa. Utskottet delar självfallet även uppfattningen att

uppfyllandet av FN:s millenniemål är en avgörande fråga. Däremot anser utskottet inte, till skillnad från motionärerna, att internationella handelsavtal skulle kunna omvandlas till att bli enkom ett verktyg för genomförandet av dessa mål.

Med hänvisning till det anförda avstyrks nämnda motioner i aktuella delar.

Jämställdhetsmål i handelspolitiken

Utskottet vill med anledning av de här aktuella yrkandena i motion 2008/09: N210 (v) som rör införandet av jämställdhetsmål i handelspolitiken framhålla att det är viktigt med fokus på jämställdhetsaspekten och att stödja insatser på det handelspolitiska området av särskild betydelse för ökad jämställdhet. Jämställdhet och lika villkor och möjligheter mellan könen är en förutsättning för en hållbar utveckling. I detta sammanhang bör uppmärksammas att EU är en av få ländergrupper i världen som gör hållbarhetsanalyser när avtal ingås med tredjeländ, och jämställdhetsperspektivet utgör en del av dessa analyser. Det bör samtidigt påpekas att det svenska EU-medlemskapet ger möjlighet att förfina detta analysinstrument ytterligare så att kriterierna som visar på jämställdhetseffekter blir tydligare. Utskottet anser emellertid inte att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för att särskilda jämställdhetsmål ska styra EU:s förhandlingar om olika handelsavtal.

Med hänvisning till det anförda avstyrks nämnda motion i aktuella delar.

Handel och arbetsvillkor

Vad gäller kraven i motion 2008/09:A216 (v) beträffande sociala och arbetsrättsliga frågor vill utskottet framhålla att en utgångspunkt måste vara att handelspolitiken ska medverka till att stärka respekten för grundläggande arbetsvillkor och att såväl WTO som bilaterala och regionala handelsavtal ska bidra till att ILO:s rättighetskonventioner genomförs och efterlevs. Utskottet anser emellertid inte att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för en utredning om hur en socialklausul kan införas i WTO:s regelverk. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla att FN:s Global Compact, OECD:s riktlinjer för multinationella företag och Globalt ansvar m.fl. organisationer är betydelsefulla för att fästa uppmärksamheten på problem i skärningspunkten mellan handel och miljö respektive handel och mänskliga rättigheter. Utskottet finner inte heller att kravet i nyssnämnda motion om att regeringen bör verka för en avveckling av ekonomiska frihandelszoner bör vinna riksdagens gillande.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 2008/09:A216 (v) i berörda delar.

Singaporefrågorna

Med Singaporefrågorna åsyftas, som i det föregående nämnts, handel och investeringar, handel och konkurrens, insyn i offentlig upphandling samt förenkling av handelsprocedurer. I två av de här aktuella motionerna – 2009/10:N490 (v) och 2008/09:U313 (mp) – argumenteras för att riksdagen bör uppmana regeringen att inom EU driva att regler om konkurrens, investeringar och offentlig upphandling ska exkluderas från alla handelsavtal som EU ingår. Utskottet delar inte motionärernas uppfattning i denna fråga. Enligt utskottets mening är samtliga de områden som omfattas av nyssnämnda begrepp viktiga. De olika förhandlingsområdena – investeringar, konkurrens och offentlig upphandling – kan på olika sätt bidra till att förbättra länders produktionsmöjligheter genom möjlighet till icke-diskriminering, specialisering och diversifiering. Ökad öppenhet kan även ge ett mer varierat utbud och lägre priser för konsumenter genom ökad konkurrens. EU bör dock, anser utskottet, vara lyhört för olika utvecklingsländers behov och ta hänsyn till ländernas egna intressen, önskemål och prioriteringar.

Med hänvisning till det anförda avstyrks nämnda motioner i här aktuella delar.

Övrigt om handelspolitiska prioriteringar

I motionerna 2008/09:U255 (v) och 2009/10:N490 (v) argumenteras för riksdagsuttalanden för att understryka behovet av ett utvecklingsorienterat synsätt i handelspolitiken. Utskottet har i föreliggande betänkande återkommande påpekat utvecklingsperspektivets betydelse för svenska prioriteringar inom handelspolitiken. Med anledning av de nämnda motionerna vill utskottet framhålla att det av såväl den handelspolitiska deklaration som regeringen presenterade i mars 2008 som den sedan decennier förda politiken tydligt framgår att utvecklingsperspektivet under lång tid har varit av central betydelse för svenska prioriteringar inom handelspolitiken. Enligt utskottets uppfattning lägger regeringen stor vikt vid att utvecklingsländernas intressen och behov tillvaratas i alla delar av WTO-förhandlingarna. Den svenska linjen är att såväl EU som andra industriländer ska erbjuda så generösa marknadstillträden som möjligt för fattiga länder i såväl multilaterala som regionala och bilaterala förhandlingar. Utvecklingshänsyn står även i centrum för arbetet med de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA). Sverige verkar bl.a. för att liberaliseringar på tullområdet ska vara asymmetriska och ge fullt marknadstillträde till EU:s marknad, att varor och tjänster som är av särskilt intresse för de fattigaste människorna prioriteras, att världsmarknadspriser på utvecklingsländernas produkter inte dumpas samt att avtalens ursprungsregler ska vara enkla och utvecklingsvänliga. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om att Sverige har haft en central roll i arbetet med Aid for trade och avsätter betydande resur-

ser på detta område. Syftet med Aid for trade är att ta ett helhetsgrepp om det handelsrelaterade stödet till utvecklingsländer. Således föreligger inget behov av ett riksdagsuttalande.

Vad gäller kravet i motionerna 2008/09:U255 (v), 2009/10:N490 (v) och 2008/09:N210 (v) om att regeringen inom ramen för EU och WTO bör arbeta för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor vill utskottet hänvisa till vad som anförts i det förutvarande ställningstagandet om jämställdhetsmål i handelspolitiken beträffande EU:s hållbarhetsanalyser och jämställdhetsperspektivet. Utskottet vill i detta sammanhang samtidigt framhålla att internationell handel erfarenhetsmässigt många gånger påverkat jämställdheten positivt genom att kvinnor kunnat lämna jordbrukssektorn för bättre inkomster och större självständighet genom arbete i den moderna sektorn. Dock bör problemet med bristande jämställdhet i första hand angripas med andra åtgärder som är närmare källan än handelsåtgärder, t.ex. genom förändringar av strukturer och sociala förhållanden i olika länder som medför bristande jämställdhet, exempelvis skolsystem som inte diskriminerar flickor.

Beträffande motion 2009/10:N367 (fp) vari rättvisa handelsvillkor lyfts fram vill utskottet framhäva sin uppfattning att miljömärkning och social märkning spelar en viktig roll för att informera och göra konsumenter medvetna om globala rättvisefrågor. Genom sina krav och inköp kan konsumenterna stärka företagens agerande i önskad riktning. Utskottet anser att denna typ av märkning bör vara frivillig. Märkningen bör dock inte utformas på ett godtyckligt sätt som leder till nya handelshinder. Därför är det viktigt att skapa tydliga ramar inom vilka märkningar kan användas såväl nationellt som inom EU och globalt. Föreningen Rättvisemärkt har erhållit betydande finansiellt stöd från Konsumentverket för att stärka svenska konsumenters inflytande.

När det gäller vad som anförs i motion 2008/09:So470 (mp) om att regeringen bör sträva efter att begränsa marknadsföringen av alkohol inom ramen för EU:s arbete med WTO och GATS vill utskottet poängtera att, som tidigare redovisats, varje WTO-medlem själv bestämmer vilka regler som ska gälla för marknadsföringstjänster i det egna landet. Det finns således inget i GATS-avtalet som tvingar länder att tillåta reklam för alkoholhaltiga drycker. Enligt utskottets uppfattning bör heller inte regeringen försöka påverka lagstiftningen om marknadsföringen i andra länder, då detta bör betraktas som en nationell angelägenhet.

Kravet i motion 2009/10:N490 (v) om att regeringen bör åläggas att årligen rapportera till riksdagen om utvecklingen på handelsområdet bör avvisas med hänvisning till den rapportering som redan i dag sker till riksdagen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga i detta avsnitt behandlade motionsyrkanden.

Handelsrelaterade immateriella rättigheter (TRIPS)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om immaterialrätt i WTO:s avtal med hänvisning till att Sverige stått bakom och verkat pådrivande för utvecklingsländernas rätt att använda sig av flexibiliteten i det s.k. TRIPS-avtalet.

Jämför reservation 7 (v, mp).

Motionerna

I motion 2009/10:N447 (fp) förordas två riksdagsuttalanden rörande det s.k. TRIPS-avtalet och läkemedelssituationen i fattiga länder. Motionären förordar bl.a. att Sverige ska verka för att bestämmelserna i avtalet ändras så att det tydligt framgår att livsnödvändiga läkemedel, vaccinationer och diagnostikum kan tillhandahållas till människor i de fattigaste länderna. Sverige bör också verka för att EU:s tvångsförordning av läkemedel revideras så att de fattiga ländernas tillgång till läkemedel underlättas. Vidare bör Sverige agera för att svensk läkemedelsindustri ska kunna tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet. Samtidigt bör Sverige arbeta för att dessa länder själva ska kunna tillverka läkemedel, vacciner och diagnostikum. Sverige bör även verka för att EU-kommissionen förhandlar fram handels- och samarbetsavtal som stärker fattiga länders möjlighet att bekämpa ohälsa.

En revidering av TRIPS-avtalet förordas i motion 2009/10:N490 (v). Motionärerna anser att regeringen bör verka för att problemet med s.k. tvångslicensieringar får en lösning som innebär att även de fattigaste utvecklingsländerna kan säkerställa en god tillgång till läkemedel genom att de får rätten att producera, köpa och sälja mediciner som räddar liv.

Flera riksdagsuttalanden rörande TRIPS-avtalet efterlyses även i motion 2009/10:N259 (v, mp). För det första bör regeringen uppmanas att driva på att de nya bestämmelserna för att förbättra tillgången på läkemedel i utvecklingsländerna följs upp i enlighet med vad som beslutats. Vidare bör Sverige inom EU verka för en snabb revidering av EU:s förordning av tvångslicensiering av läkemedel i syfte att den ska erbjuda så enkla och snabba möjligheter till tvångslicensiering som TRIPS-avtalet tillåter. Sverige bör även utreda förutsättningarna att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet. Motionärerna anser också att Sverige bör öka insatserna för att föra över kunskap och teknologi för uppbyggnaden av en starkare inhemsk produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländerna. Riksdagen bör, anför det i motionen, även uttala att Sverige i alla sammanhang bör verka för att nuvarande internationella regelverk och kommande revideringar av immateriella rättigheter av läkemedel säkerställer möjligheten för människor i fattiga län-

der att få tillgång till billiga livsnödvändiga läkemedel. Därtill bör riksdagen genom ett uttalande tydliggöra att Sverige inom ramen för EU bör driva kravet om att det nuvarande TRIPS-avtalet utvärderas utifrån millenniemålen om hälsa och FN-konventionerna om de mänskliga rättigheterna.

Vissa kompletterande uppgifter

Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS) trädde i kraft 1995 som en del av WTO:s regelverk och innehåller bestämmelser om patent och upphovsrätt m.m.

I samband med att Doharundan inleddes 2001 antogs en särskild deklARATION om TRIPS-avtalet och folkhälsa. I deklARATIONEN framhölls att immaterialrättsligt skydd (bl.a. patent) är viktigt för utvecklingen av nya läkemedel. Samtidigt måste TRIPS-avtalet implementeras på ett sätt som kan öka fattiga länders tillgång till läkemedel. Det fastslogs också att TRIPS-avtalet inte skulle kunna användas för att hindra länder från att vidta åtgärder för att främja den nationella hälsan. DeklARATIONEN klargjorde TRIPS-avtalets flexibilitet när det gäller möjligheterna till s.k. tvångslicensiering, dvs. licenser utan patenthavarens samtycke för att kunna producera den patentskyddade produkten.

WTO-medlemmarna överenskom i augusti 2003 om nya regler. Dessa tillåter WTO-medlemmar att utfärda tvångslicenser för tillverkning av läkemedel som ska exporteras till utvecklingsländer med allvarliga hälsoproblem som saknar egen tillverkningskapacitet. I samband med allvarliga folkhälsoproblem, särskilt hiv/aids, tuberkulos, malaria och andra epidemier, kan kopior av läkemedel importeras med hjälp av tvångslicenser. Denna möjlighet finns tack vare ett tillfälligt undantag från TRIPS-avtalet. Avsikten är dock att undantaget ska bli permanent och utformas som ett tillägg till TRIPS-avtalet. För att tillägget ska kunna infogas i TRIPS-avtalet krävs dock att två tredjedelar av WTO:s medlemmar accepterar beslutet. EU och dess medlemsstater accepterade beslutet den 20 november 2007, men accept har endast inkommit från drygt 50 WTO-medlemmar. Det tillfälliga undantaget från 2003 har därför successivt förlängts, senast genom beslut den 17 december 2009.

Inom EU genomfördes WTO-beslutet genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG/2006/816) om tvångslicensiering av patent för tillverkning av läkemedelsprodukter för export till länder med folkhälsoproblem, vilken antogs i maj 2006. Utvecklingen på detta område beskrivs i utskottets betänkande 2006/07:NU10, till vilket hänvisas.

De minst utvecklade länderna (MUL) har enligt DohadeklARATIONEN fått förlängda övergångstider för att införa TRIPS fullt ut, bl.a. patentskydd för läkemedel, till 2016.

Möjligheten till tvångslicens för export har hittills använts vid ett tillfälle då Kanada exporterade läkemedel till Rwanda mellan september 2008 och september 2009.

Kommerskollegium har analyserat de nya reglerna om tvångslicenser i rapporten *The WTO Decision on Compulsory Licensing*, och sammanfattningsrapporten TRIPS och tillgång till läkemedel presenterades i början av 2008.

Vidare kan nämnas att Sverige erbjuder stöd till utvecklingsländer genom tekniskt bistånd för att de ska kunna utarbeta nationell lagstiftning på immaterialrättsområdet, efterleva de internationella åtaganden de gjort samt veta hur de kan utnyttja den flexibilitet som finns till hands. Tekniskt bistånd sker genom Patent- och registreringsverket direkt till länder eller via organisationer.

Utskottets ställningstagande

Att öka tillgången till läkemedel för utvecklingsländerna samt på andra sätt främja folkhälsan i de fattigaste länderna är enligt utskottet mycket viktiga frågor. Som utskottet i andra sammanhang gett uttryck för är det dess uppfattning att TRIPS-avtalet både kan och bör tillämpas på ett sätt som stöder WTO-medlemmars, särskilt fattiga länders, rätt att skydda folkhälsan och främja tillgången på läkemedel. TRIPS-avtalet ger möjlighet till tvångslicens som innebär att någon mot patenthavarens vilja får rätt att tillverka kopior av exempelvis läkemedel. Det innebär att fattiga länder med allvarliga folkhälsoproblem kan notifiera behov hos WTO och vända sig till andra länders läkemedelsindustrier för att få till stånd tillverkning av läkemedel med stöd av tvångslicens. Sverige har stått bakom och verkat pådrivande för utvecklingsländernas rätt att använda sig av flexibiliteten i TRIPS-avtalet. Vidare har Sverige inom EU agerat för tillkomsten av den förordning som antagits för att genomföra överenskommelsen för tvångslicenser för export.

Samtidigt bör framhållas att TRIPS-avtalet bara utgör en liten del av de internationella åtgärder som krävs för att komma till rätta med sjukdomar som framför allt drabbar utvecklingsländerna. Stora utmaningar är bristen på finansiella resurser, strukturella problem kring uppbyggnaden av hälsosystemen i de behövande länderna samt hur säkra läkemedel ska kunna garanteras. Det är därför angeläget att även arbeta med frågor som utbildning, forskning, jämställdhet, stärkande av nationella hälsosystem och byggande av infrastruktur i utvecklingsländerna.

Utskottet vill därtill betona betydelsen av politiska lösningar som underlättar utvecklingsländernas tillgång till läkemedel utan att patentsystemet undermineras. Det är, anser utskottet, av grundläggande betydelse att det finns ett fungerande immaterialrättssystem för att stimulera forskning och utveckling av nya läkemedel. Enligt utskottets uppfattning måste det finnas utrymme för en flexibel och human tillämpning av patentskyddet för att även fattiga människor i världens fattigaste länder ska ha tillgång till mediciner samtidigt som patentskyddet genererar teknisk utveckling och forskning om framtida mediciner.

Avslutningsvis vill utskottet understryka vikten av att regeringen på olika sätt och inom olika forum fortsätter att arbeta för att förbättra tillgången till läkemedel i utvecklingsländerna. Utskottet anser dock inte att de här aktuella motionerna bör föranleda något riksdagsuttalande.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga i detta avsnitt berörda motionsyrkanden.

Tull på etanol

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör tullavgiften vid import av utomeuropeisk etanol med hänvisning till att de ligger i linje med den politik som regeringen bedriver.

Jämför reservation 8 (v).

Motionerna

Enligt vad som anförs i Vänsterpartiets motion 2008/09: MJ459 bör regeringen verka inom EU för att tullavgifterna för etanol tas bort. Motionärerna anser att det är orimligt med tullar på brasiliansk etanol när det inte finns några tullar på råolja.

Även i Vänsterpartiets motion 2009/10:T426 argumenteras för att regeringen inom EU bör verka för att tullavgifterna för etanol tas bort.

Vissa kompletterande uppgifter

Ett enigt utskott anförde i mars 2007 (bet. 2006/07:NU10) att det är positivt att regeringen kraftfullt driver frågan om minskning eller borttagande av tullar på etanol inom EU-kretsen i syfte att ett sådant upplägg också får gehör inom WTO-förhandlingarna. Utskottet förklarade även att det inte är möjligt för Sverige att, som medlem i EU, ensidigt avveckla tullen på etanol.

I mars 2008 avstyrkte utskottet (bet. 2007/08:NU9) två motionsyrkanden om minskning av tull på etanol som importeras från länder utanför EU med hänvisning till att motionskravet låg i linje med den pågående utvecklingen. Sverige ansökte i slutet av 2007 till EU:s tullkodexkommitté om att kunna importera jordbruksetanol för s.k. bearbetning under tullkontroll till E85 och E95 i Sverige. Därigenom skulle slutprodukten förtullas till en lägre tullsats (6,5 % i stället för 30–50 %). Tullkodexkommittén biföll en ansökan från Sverige i februari 2008, och tillståndet gällde under ett år. I en reservation (v) argumenterades för att regeringen skulle verka för att tillståndet skulle bli varaktigt.

I april 2009 biföll EU:s tullkodexkommitté en ansökan från Sverige om att få fortsätta att importera etanol för bearbetning till biobränsle. Därefter har ytterligare två ansökningar beviljats. För närvarande har således tre

svenska företag beviljats tillstånd för import av etanol för bearbetning. Tillstånden gäller import av etanol för bearbetning till biobränslena E85 och E95 och gäller för ett år. Bearbetning under tullkontroll är ett särskilt tullförfarande som innebär att man betalar tull för den färdigbearbetade varan i stället för den importerade råvaran.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av de här aktuella motionerna – 2008/09: MJ459 (v) och 2009/10: T426 (v) – rörande tullavgiften vid import av utomeuropeisk etanol vill utskottet inledningsvis framhålla att handelspolitiken kan ses som ett viktigt instrument för att möta dagens klimathot. Det kan bl.a. ske genom att tullar och andra handelshinder på klimat- och miljövänliga varor, tjänster och teknologier minskas. Det kan även handla om att, som motionärerna förordar, göra handeln med icke-fossila drivmedel effektivare och mindre kostsam.

Som utskottet framhållit i tidigare sammanhang då frågan om en minskning av tullen på etanol som importeras från länder utanför EU har behandlats är det inte möjligt för Sverige, som medlem i EU, att ensidigt avveckla tullen på etanol. Tullsatser i den gemensamma tulltaxan fastställs av EU. Den svenska ståndpunkten har under ett antal år varit att den särskilda tullavgiften vid import av utomeuropeisk etanol bör slopas. Frågan om en minskning eller ett borttagande av denna tull har drivits inom ramen för dels EU:s positioner i WTO, dels bilaterala och regionala förhandlingar. Regeringen har även, enligt uppgift, verkat för att EU ska vidta unilaterala tullsänkningar för etanol. För närvarande finns det dessvärre ingen majoritet i EU för ett borttagande av denna tull. Enligt utskottets mening är det likväl väsentligt att regeringen fortsätter att driva denna fråga.

Efter beslut i EU:s tullkodexkommitté kan dock importerad etanol bearbetas under tullkontroll i Sverige till bränslena E85 och E95 och därmed få en lägre tullsats. För närvarande har tre svenska företag tillstånd att importera etanol för bearbetning, vilket innebär att de betalar tull för den färdigbearbetade varan i stället för den importerade varan. Detta möjliggör för mer konkurrenskraftiga priser på nämnda bränslen.

Då motionsyrkandena ligger i linje med den politik som regeringen bedriver ser utskottet inget skäl för ett riksdagsuttalande i frågan. Motionsyrkandena avstyrks således.

Exportförbudet för snus

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om exportförbudet för svenskt snus med hänvisning till att regeringen och handelsministern tydligt deklarerat sin avsikt att verka för att förbudet hävs.

Motionerna

Ett riksdagsuttalande med innebörden att regeringen bör ta initiativ till att exportförbudet för svenskt snus inom EU hävs anmodas i motion 2009/10: N227 (s).

Även i motion 2009/10:N463 (m) argumenteras för avskaffandet av exportförbudet mot svenskt snus. Motionären framhåller att EU:s förbud mot handel med svenskt snus är oförenligt med de principer handelsunionen bygger på och att det är angeläget att regeringen tydliggör riksdagens ståndpunkt för EU-kommissionen och övriga medlemsländer om att detta handelshinder bör avskaffas.

Vissa kompletterande uppgifter

I tobaksdirektivet (2001/37/EC) föreskrivs i artikel 8 att medlemsstaterna i EU ska utfärda förbud mot att tobak för användning i munnen släpps ut på den inre marknaden. Under de svenska medlemskapsförhandlingarna fick Sverige tillstånd till ett undantag i anslutningsfördraget. Enligt artikel 151 och bilaga XV i Sveriges anslutningsfördrag gäller förbudet i artikel 8 inte i Sverige. Undantaget för Sverige är permanent. I anslutningsfördraget föreskrivs samtidigt att Sverige ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att nämnda produkt inte släpps ut på marknaden i övriga medlemsstater. Med anledning av bestämmelsen i anslutningsfördraget har Sverige beslutat om förordningen (1994:1266) om förbud mot utförsel av snus.

I november 2009 ställde Claes-Göran Brandin (s) en fråga (fr. 2009/10: 232) till handelsminister Ewa Björling om vilka initiativ hon var redo att ta för att häva förbudet att exportera snus inom EU. I sitt svar den 7 december 2009 framhöll handelsministern att hon sedan hon tillträdde har arbetat aktivt för att utförsel förbudet av snus inom EU ska upphävas. Statsrådet framhöll att hon i en rad olika sammanhang fört fram att denna fråga är principiellt viktig då förbudet är diskriminerande och oproportionerligt. Ett viktigt initiativ för att upphäva utförsel förbudet av snus togs för ett år sedan när en dialog inleddes med inre marknadskommissionären Charlie McCreevy, anförde statsrådet och fastslog slutligen att det är riksdagens och regeringens gemensamma linje att arbeta för att utförsel förbudet av snus inom EU upphävs.

Export av snus berörs även i en interpellation (ip. 2009/10:208) som Gunvor G Ericson (mp) ställt till handelsminister Ewa Björling den 1 februari 2010. Interpellanten undrar bl.a. hur regeringens linje att få exportera snus till EU går ihop med WHO:s ramkonvention om tobakskontroll som Sverige ratificerat och vilka åtgärder statsrådet vidtagit som gör att folkhälsoaspekter beaktas i handelspolitiken. Planerad dag för debatt för interpellationen är den 6 april 2010.

EU:s handelsförbud har tidigare hanterats av utskottet med anledning av väckta motioner. Vid det senaste tillfället, våren 2004 (bet. 2003/04: NU12), anförde ett enhälligt utskott att EU:s snushandelsförbud borde avskaffas. Ett förbud mot försäljning av snus över gränserna inom unionen är inte, ansåg utskottet, förenligt med principen om den fria rörligheten av varor.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats i det föregående har det i två motioner argumenterats för riksdagsuttalanden med innebörden att regeringen bör verka för att exportförbudet för svenskt snus inom EU hävs. Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Enligt utskottets uppfattning är den fria rörligheten av varor, tjänster, personer och kapital av avgörande betydelse för förverkligandet av den inre marknaden. En väl fungerande inre marknad är särskilt viktig för ett litet och utrikeshandelsberoende land som Sverige. Förbudet mot försäljning av snus över gränserna inom unionen är, anser utskottet, inte förenligt med principen om den fria rörligheten av varor. Vidare kan det framstå som ologiskt om ett antal andra hälsovådliga produkter, både i form av tobak och av andra varor, kan cirkulera fritt på den inre marknaden. Andra former av snusliknande produkter finns i flera EU-länder och får säljas fritt, exempelvis tuggtobak, tobakspastiller, snuspuder och luktsnus. Flera av dessa produkter har en liknande sammansättning av ingredienser som det svenska snuset. Förbudet mot export av svenskt snus ter sig därför både diskriminerande och oproportionerligt.

Även om det av folkhälsoskäl kan finnas anledning att på gemenskapsnivå reglera handeln med snus (åldersgränser, varningstext, föreskrifter etc.) finns det enligt utskottets mening inte tillräckliga grunder för att inskränka den fria rörligheten.

Sammanfattningsvis anser utskottet – i likhet med motionärerna – att EU:s snushandelsförbud bör avskaffas. Utskottet kan samtidigt konstatera att regeringen och handelsministern tydligt deklarerat sin avsikt att verka för att förbudet att exportera snus inom EU hävs. Ett riksdagsuttalande i frågan kan enligt utskottet därför besparas.

Med det anförda avstyrks motionerna.

Exportfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör främjandet av små och medelstora företags export samt verksamheten vid Exportkreditnämnden med hänvisning till vidtagna åtgärder och gällande regelverk.

Jämför reservationerna 9 (v) och 10 (s, mp).

Motionerna

I motion 2008/09:N432 (m) framhålls behovet av exportgarantier för små företag. Motionären förordar en genomgång av olika marknader som är intressanta för små företag för att, om möjligt, öka möjligheterna till exportkrediter.

Behovet av att underlätta för små och medelstora företags exportmöjligheter betonas i motion 2008/09:N414 (c). Motionären framhåller att det finns många olika barriärer och hinder för företagare att satsa på export och att det behövs en nationell översyn av små och medelstora företags möjligheter att exportera sina produkter. I motionen förordas också inrättandet av en exportambassadör. Denne ska vara ett komplement till andra insatser som främjar export, som exempelvis Exportrådet. I uppdraget bör ingå att stötta små och medelstora företag. Vidare bör exportambassadören ha till uppgift att se över hur olika myndigheter och verk kan effektivisera sin verksamhet för att ge bättre stöd till små och medelstora företag som vill expandera genom exporten.

Verksamheten vid Exportkreditnämnden (EKN) behandlas i motion 2008/09:N207 (v) och två tillkännagivanden anmodas. För det första bör regeringen initiera en översyn av EKN:s miljöpolicy. Motionärerna anser bl.a. att även projekt under 100 miljoner kronor ska miljögranskas. Vidare behöver det tydliggöras vilka klimat- och miljömål som måste uppfyllas för att en ansökan ska kunna beviljas. För det andra bör regeringen tillse att de företag som erhåller krediter från EKN ska följa grundläggande regler för arbetsrätt (ILO-konventionen), barnkonventionen och konventionen om mänskliga rättigheter.

Vissa kompletterande uppgifter

EKN har riksdagens och regeringens uppdrag att främja svensk export genom att utfärda exportkreditgarantier för exportrelaterade affärer där det finns ett betydande svenskt intresse.

EKN följer de riktlinjer som tagits fram inom OECD vad gäller miljöfrågor (Revised Council Recommendation on Common Approaches on the Environment and Officially Supported Export Credits), där det framgår vilka projekt som ska granskas. Enligt riktlinjerna för EKN:s miljögransk-

ningar inhämtas initialt information om miljöpåverkan i samband med ansökan om garantin. Den sökande ska besvara frågor i ansökningsblanketten om den aktuella exportens miljöpåverkan. Utifrån denna information delas exporten in i tre kategorier: a) export där risken för negativ miljöpåverkan är påtaglig, b) export som förväntas ge upphov till mindre miljöpåverkan och c) export som har minimal eller ingen negativ miljöpåverkan. EKN miljögranskar därefter projekt och projektrelaterad export som klassificerats som kategori a eller b, där det belopp som ansökan avser är minst 100 miljoner kronor och där kredittiden är minst två år. Om det finns särskilda skäl, exempelvis känslig lokalisering, miljögranskas även mindre affärer. Vid granskningen av projekt i kategori a kräver EKN dessutom att en miljökonsekvensbeskrivning lämnas in.

Den 1 juli 2008 införde EKN en samlad policy och riktlinjer för ansvarsfullt företagande i garantigivningen. Av policyn framgår att de hänsynstaganden som EKN gör i sin garantigivning handlar om miljö, sociala frågor, anti-korruption samt hållbar långivning till skuldsatta och fattiga länder. Samtidigt som den nya, övergripande policyn infördes utökade EKN granskningen av sociala frågor till att omfatta även arbetsförhållanden i projektet. Den delen i policyn implementeras nu successivt. I policyn stipuleras att EKN ska uppmuntra alla företag att tillämpa principerna i FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Enligt 2010 års regleringsbrev ska EKN vidareutveckla arbetet med frågor inom ramen för företags sociala ansvar (CSR) såsom mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption i garantigivningen. EKN ska även fortsatt inom ramen för sin verksamhet och i samarbete med andra aktörer bidra till genomförandet av Sveriges politik för global utveckling. Rapportering om myndighetens verksamhet i dessa avseenden ska ske senast den 15 december 2010.

I detta sammanhang kan även erinras om de beslut riksdagen fattade hösten 2008 för att motverka finanskrisens effekter för den svenska exportindustrin (prop. 2008/09:73, bet. 2008/09:FiU17; prop. 2008/09:86, bet. 2008/09:NU12). Besluten innebar bl.a. ett kapitaltillskott till AB Svensk Exportkredit (SEK) samt att det för SEK skapades en möjlighet att ta upp lån i Riksgäldskontoret och att erhålla statliga garantier för upplåning. Samtidigt höjdes ramen för de exportkreditgarantier som ställs ut av EKN. I november 2009 lämnade företrädare för bl.a. SEK och EKN information inför utskottet om effekterna av de nyssnämnda besluten.

I december 2009 presenterade Riksrevisionen en granskningsrapport om statens garantier i finanskrisen (RiR 2009:26) där nyssnämnda exportkrediter och exportkreditgarantier behandlas. Mot bakgrund av de iakttagelser och slutsatser som redovisades i rapporten rekommenderade Riksrevisionen bl.a. att regeringen bör initiera utredningar och analyser om de ekonomiska risker för staten och skattebetalarna som är förknippade med denna typ av garantier. Regeringen bör även, ansåg Riksrevisionen, redovisa en samlad bild som både inkluderar bank- och exportkreditgarantier av de eko-

nomiska riskerna för staten och skattebetalarna. Riksrevisionen menade även att behovet av en samlad redovisning till riksdagen av risker och kostnader i anslutning till statens garantier borde beaktas i den pågående översynen av budgetlagen.

Vidare kan, när det gäller exportfrämjande för små och medelstora företag, erinras om att det statliga exportfrämjandet genom bl.a. Exportrådet fokuserar särskilt på små och medelstora företag. Exportrådet tillhandahåller kostnadsfritt grundläggande marknadsinformation samt information om procedurer vid export. Mot ersättning ger Exportrådet också anpassad rådgivning t.ex. i form av marknadsundersökningar och matchning med potentiella kunder på exportmarknaderna för enskilda företag. Exportrådet har regionala exportrådgivare i samtliga län och ca 60 utlandskontor i ca 50 länder.

I budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 24) meddelar regeringen sin avsikt att utarbeta en internationaliseringsstrategi med särskilt fokus på små och medelstora företag i syfte att stärka företagens möjligheter att växa och verka på den globala marknaden. Enligt uppgift från Utrikesdepartementet arbetar departementet, tillsammans med Näringsdepartementet, med att ta fram en sådan strategi. Vilka enskilda element som ska ingå är dock ännu inte beslutat.

I oktober 2008 presenterade Exportutredningen sina slutsatser i betänkandet om svensk export och internationaliseringen (SOU 2008:90). Den av regeringen utsedde särskilde utredaren (professor Ari Kokko) hade bl.a. i uppdrag att undersöka utvecklingen av Sveriges exportmarknadsandelar och de offentliga insatserna för att främja svenska företags export och internationalisering. Vidare lämnade utredningen olika rekommendationer gällande offentliga insatser för att stärka svenska företags internationella konkurrenskraft.

Vidare kan nämnas att Utrikesdepartementet i juni 2009 presenterade departementspromemorian Vad kräver krisen av främjandet? (Ds 2009:35). Syftet med denna var att ge en överblick över dagens handels- och investeringsfrämjande samt särskilda insatser och behov med anledning av den finansiella och ekonomiska krisen.

Utskottets ställningstagande

När det gäller miljögranskningen i samband med EKN:s garantigivning, vilken berörs i motion 2008/09:N207 (v), konstaterar utskottet att EKN följer OECD:s rekommendationer för sin garantigivning och har sedan 2000, då miljöpolicyen infördes, reviderat den flera gånger. Nuvarande miljöpolicy och riktlinjer för miljögranskning gäller från den 1 januari 2008. Som redovisats i det föregående kan även projekt som understiger 100 miljoner kronor bli aktuella för en miljögranskning om det finns särskilda skäl. Utskottet uppfattar EKN:s riktlinjer på detta område som tillfredsställande. Enligt uppgift planeras även en samlad översyn av dessa riktlinjer under

2010. Vidare ska EKN, enligt den policy för ansvarsfullt företagande i garantigivningen som antagits, främja ansvarsfullt företagande genom att bl.a. uppmuntra alla företag att tillämpa principerna i FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Utskottet noterar även att EKN, enligt regleringsbrevet för 2010, ska vidareutveckla arbetet med frågor som rör företags sociala ansvar såsom mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption i garantigivningen. Utskottet vill i detta sammanhang betona betydelsen av detta arbete.

Med anledning av vad som anförs i motion 2008/09:N432 (m) om exportkrediter för små företag vill utskottet erinra om att EKN sedan flera år har uppdraget att främja små och medelstora företag samt att myndigheten 2007 inrättade ett särskilt affärsområde för små och medelstora företag. År 2007 infördes även det s.k. Exportlånet som är ett specifikt finansiellt stöd för exportsatsningar i mindre företag. Lånet är ett samarbete mellan Almi Företagspartner AB, EKN, SEK, Exportrådet och Swedfund. Därtill har utskottet noterat att det inom Regeringskansliet, i syfte att stärka företagens möjligheter att växa och verka på den globala marknaden, pågår ett arbete med att ta fram en internationaliseringsstrategi med särskilt fokus på små och medelstora företag. Enligt utskottets uppfattning bör detta kunna tillgodose kravet i motion 2008/09:N414 (c) beträffande en nationell översyn av små och medelstora företags möjligheter att exportera sina produkter.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Vissa övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör motverkandet av olika handelshinder bl.a. med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete.

Motionerna

Nödvändigheten av att avlägsna handelshinder mellan Sverige och Danmark i form av registreringsavgifter då danskar köper begagnade bilar i Sverige framhålls i motion 2009/10:N310 (s). Regeringen bör påtala detta handelshinder i det europeiska och nordiska samarbetet.

I motion 2009/10:N346 (m) konstateras att det finns svårigheter för byggföretag att verka över hela Norden bl.a. på grund av olika standarder och regler för handel med byggvaror samt avvikande utbildnings- och auktorisationskrav. Motionären anser att regeringen bör anmodas att se över vilka lagar och regelverk som bör justeras för att komma till rätta med de gränshinder som drabbar företag och anställda i byggbranschen.

Behovet av att ta bort handelshinder mellan EU och andra länder betonas i motion 2009/10:N215 (c). Motionärerna framhåller även vikten av att värna det s.k. utstationeringsdirektivet samt betydelsen av att tjänstedirektivet och den s.k. rättsakten för småföretag i Europa (Small Business Act) genomförs i medlemsländerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Registreringsavgifter på bilar i Danmark

Frågan om registreringsavgifter på bilar i Danmark har aktualiserats i det s.k. Gränshindersforumet – ett samarbete inom Nordiska ministerrådet. Gränshindersforum har emellertid valt att inte gå vidare i frågan. Skälet till detta är att det danska regelverket inte utgör någon negativ särbehandling jämfört med de interna regler som gäller i Danmark normalt, dvs. för bilar köpta i Danmark. Registreringsavgifterna och andra avgifter ligger generellt på en långt högre nivå i Danmark, delvis på grund av att Danmark inte har någon egen bilindustri att ta hänsyn till.

Även EU-kommissionen har vid flera tillfällen tagit upp frågan om de danska registreringsavgifterna med den danska regeringen, och principiellt inom EU över huvud taget, men har i det sistnämnda sammanhanget funnit att bilavgifter och beskattning bevakas hårt av länderna av fiskala och andra skäl, och i det förstnämnda fallet att det inte finns grund för att driva ett rättsligt ärende mot Danmark med anledning av dess avgifter på bilar.

Gränshindersforum har funnit att frågan är nationellt viktig för Danmark och att det är en intern angelägenhet som man med största sannolikhet aldrig kan få en ändring på inom en nordisk kontext. Av denna anledning har Gränshindersforum stannat vid att det inte är meningsfullt att driva frågan vidare.

Gränshinder för byggbranschen

Byggvaruområdet är reglerat både via EU:s byggproduktdirektiv (89/106/EEG) och via nationell lagstiftning. Byggproduktdirektivet har sedan 1989 reglerat den inre marknaden för byggvaror. Direktivet gäller för hela EES-området, således även för Norge och Island. Genom direktivet har det utarbetats en lång rad harmoniserade standarder för byggvaror.

Byggproduktdirektivet reglerar i första hand att det finns gemensamma standarder för hur produkter testas, medan de specifika kraven på produkters egenskaper i den uppförda byggnaden regleras nationellt. Detta beror bl.a. på olika klimatologiska förutsättningar.

EG:s byggproduktdirektiv är införlivat med svensk lagstiftning genom byggnadsverkslagen (1994:847) och förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk.

EU-kommissionen presenterade i maj 2008 ett förslag till en byggproduktförordning (KOM(2008) 311), som ska ersätta det nuvarande direktivet. Förordningen, som ska beslutas gemensamt av ministerrådet och Europaparlamentet, förväntas bli fastställd av rådet under våren 2010.

De nordiska regeringarna är medvetna om att byggproduktdirektivet och olika nationella krav och implementeringar kan leda till olikheter mellan länderna, och frågorna har på olika sätt hanterats inom ramen för Nordiska ministerrådet. Den nordiska ämbetsmannakommittén för näringslivsfrågor (ÄK-N) tillsatte därför under hösten 2009 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att dels utarbeta ett förslag till hur man inom Norden framöver kan samordna implementeringen av nya EU-direktiv inom byggområdet, dels se på möjligheten att utarbeta nordiska standarder på redan existerande områden. Den nordiska arbetsgruppens arbete har påbörjats och förväntas vara avslutat under första halvåret 2010. Därutöver har ÄK-N tillsatt en nordisk arbetsgrupp för att se på auktorisering av elmontörer i Norden. Arbetsgruppen kommer att se på eventuella olikheter i tillämpningen av yrkeskvalifikationsdirektivet och tjänstedirektivet samt i nationell lagstiftning och krav i övrigt. Målsättningen är att komma fram till gemensamma krav och procedurer för elmontörer i Norden. Arbetsgruppens arbete förväntas vara avslutat under första halvåret 2010.

Även Gränshindersforum har på olika sätt berört dessa frågor. Avslutningsvis kan också nämnas, beträffande certifikat för kranförare och andra arbetsmaskiner, att det är inget som Gränshindersforum har satt sig in i men något som man på Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn är medveten om att det kan existera problem med.

Om tjänstedirektivet, utstationeringsdirektivet och Small Business Act

Tjänstedirektivet (2006/123/EG) omfattar bestämmelser om administrativ förenkling, etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänsteleverantörer, tjänstemottagarnas rättigheter och tjänsternas kvalitet samt bestämmelser om administrativt samarbete mellan medlemsstaterna. Syftet med direktivet är att stimulera tjänstesektorn genom att förenkla etablering och fri rörlighet inom EES-området. Direktivet skulle vara genomfört i samtliga medlemsstater senast den 28 december 2009. Hösten 2009 antog riksdagen regeringens förslag om genomförande av tjänstedirektivet (prop. 2008/09:187, bet. 2009/10:NU6). Under 2010 ska medlemsstaterna göra en ömsesidig utvärdering av varandras genomförande. Den ömsesidiga utvärderingen har det huvudsakliga syftet att säkerställa att medlemsstaterna gör likartade bedömningar av vad som omfattas av direktivet och vad som är tillåtet.

Utstationeringsdirektivet (96/71/EG) reglerar framför allt vilket lands arbets- och anställningsvillkor som ska gälla när ett företag som är etablerat i en medlemsstat utstationerar arbetstagare i en annan medlemsstat för att tillhandahålla en tjänst där. Direktivet genomfördes i svensk rätt genom lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare. I den s.k. Lavaldomen (mål C-341/05) underkände EU-domstolen delvis det nuvarande svenska

systemet för fastställande av arbets- och anställningsvillkor vid utstationering av arbetstagare till Sverige. Regeringen har i propositionen om åtgärder med anledning av Lavaldomen (prop. 2009/10:48) lämnat förslag om lagändringar som syftar till att säkerställa att det svenska systemet är förenligt med EU-rätten. Ärendet justeras av arbetsmarknadsutskottet den 18 februari 2010.

Small Business Act (SBA), som antogs av EU:s medlemsländer i slutet av 2008, är ett paket av olika åtgärder för att skapa bästa möjliga förutsättningar för små och medelstora företag att verka i Europa (KOM(2008) 394). SBA innehåller bl.a. exempel på lagförslag av vilka flera nu har beslutats. Därtill innehåller SBA tio politiska principer som ska vara vägledande för EU:s politik men framför allt för medlemsländernas nationella politik. I december 2009 presenterade kommissionen en rapport om genomförandet av SBA (KOM(2009) 680). I rapporten konstateras bl.a. att kommissionen genomfört en rad av de planerade åtgärderna och har antagit alla de fem lagförslagen som är knutna till SBA (en ny gruppundantagsförordning, en ny förordning om en Europabolagsordning, en ändring av direktivet om sena betalningar, sänkta omsättningsskatter på tjänster och en modernisering, förenkling och harmonisering av befintliga regler om moms fakturering).

Utskottets ställningstagande

När det gäller registreringsavgiften på bilar i Danmark, som behandlas i motion 2009/10:N310 (s), har såväl Gränshindersforum vid Nordiska ministerrådet som EU-kommissionen behandlat denna fråga. Som redovisats i det föregående har Gränshindersforum valt att inte gå vidare i frågan med hänvisning till att det danska regelverket inte utgör någon negativ särbehandling. Då inte heller EU-kommissionen ansett att det finns grund för att driva ett rättsligt ärende mot Danmark med anledning av dess avgifter på bilar finner inte utskottet det meningsfullt för riksdagen att begära att regeringen ska driva denna fråga.

Vidare pågår, som redogjorts för i det föregående, inom ramen för Nordiska ministerrådet olika verksamheter för att motverka de gränshinder inom byggbranschen som lyfts fram i motion 2009/10:N346 (m). Den nordiska ämbetsmannakommittén för näringslivsfrågor har bl.a. tillsatt olika arbetsgrupper med detta syfte. Därtill har Gränshindersforum på olika sätt behandlat dessa frågor.

Enligt utskottets uppfattning bör inte heller motion 2009/10:N215 (c), vari såväl handelshinder som främjande av fri rörlighet för tjänster berörs, föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Beträffande handelshinder mellan EU och andra länder hänvisar utskottet till sitt ställningstagande i det inledande avsnittet i föreliggande betänkande. Utskottet delar motionärernas uppfattning när det gäller betydelsen av tjänstedirektivets genomförande i medlemsländerna och vill i detta sammanhang framhålla

betydelsen av den ömsesidiga utvärderingen av tjänstedirektivet som genomförs under 2010. Såvitt gäller utstationeringsdirektivet vill utskottet hänvisa till den tidigare nämnda beredningen vid arbetsmarknadsutskottet av propositionen om åtgärder med anledning av Lavaldomen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga här berörda motionsyrkanden.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. WTO:s utformning och uppgift, punkt 2 (v, mp)

av Kent Persson (v) och Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U255 yrkande 12, 2009/10:U336 yrkandena 1–9 och 2009/10:N490 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör en grundläggande reformprocess avseende WTO igångsättas så snart som möjligt. Målet för de reformer vi förordar bör vara ett mer demokratiskt, flexibelt och effektivt WTO som har utvecklingsländernas intresse högst på agendan. De ständiga misslyckandena i Doharundan visar på bristerna i dagens WTO-system. Det grundläggande problemet med WTO:s ineffektivitet bottnar i de ekonomiska stormakternas ensidiga tro på handelsliberaliseringar och en föreställning om att en och samma modell ska fungera överallt i världen. För att ett multilateralt handelssystem ska fungera för alla länder måste det enligt vår mening finnas en större lyhörighet för särskilda länders situation. Vidare måste WTO, om organisationen ska leva upp till syftet att vara en agent för rättvis och hållbar utveckling, göras mer flexibelt och avlastas en del av sina nuvarande arbetsuppgifter.

I överensstämmelse med de uppfattningar som förs fram i motionerna 2008/09:U255 (v), 2009/10:N490 (v) och 2009/10:U336 (mp) anser vi således att WTO behöver reformeras. Sammanfattningsvis bör regeringen agera med följande inriktning.

- Verka för att WTO:s ansvarsområde avgränsas bl.a. genom att rollen som mäklare för handelsliberalisering tas bort liksom att vissa avtalsområden, t.ex. TRIPS, lyfts bort från WTO.
- Verka för principen att WTO:s medlemmar själva ska få välja vilka avtal de vill ansluta sig till.
- Verka för att WTO:s olika avtalsområden förhandlas separat och i sin egen takt.
- Verka för mer regelbundna ministermöten.

- Verka för att stärka WTO:s roll som tillsynsmyndighet.
- Verka för utökade möjligheter när det gäller att göra undantag från det gemensamma regelverket för att hantera specifika länders olika problem.
- Verka för att stärka relationerna mellan WTO och andra internationella organ, bl.a. genom observatörsstatus.
- Verka för en reformering av WTO:s konfliktlösningsmekanism.
- Verka för en reglering av transnationella företag.
- Verka för ett mer demokratiskt WTO genom att stärka de fattiga ländernas möjlighet att påverka handelspolitiken.

Riksdagen bör genom ett uttalande uppmana regeringen att verka för en reformering av WTO i linje med vad som ovan anförs och i samklang med vad som förordas i nyssnämnda motioner. Med hänvisning till det anförda tillstyrks här aktuella motioner i berörda delar.

2. Handelsavtalens utformning, punkt 3 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U255 yrkandena 9 och 10 samt 2009/10:N490 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt min mening återspeglar dagens internationella handelsavtal framför allt den rika världens prioriteringar. För att handel ska kunna ske på rättvisa villkor måste de fattigare länderna få tydligare fördelar. Utvecklingsländerna måste även få större handlingsutrymme att utforma sin handelspolitik och själva avgöra när och i vilken grad olika näringar och marknader ska öppnas upp mot de transnationella bolagen.

För att åstadkomma mer rättvisa handelsvillkor som tar hänsyn till fattiga länders och människors förutsättningar måste, anser jag, fattigdomsbekämpning och rättvisa få ett tydligare genomslag i handelspolitiken och i olika internationella avtal som sluts. Det är viktigt att framhålla att handelspolitiken inte får motverka uppfyllandet av FN:s millenniemål. Tvärtom är det av avgörande betydelse för fattigdomsbekämpningen att handelsavtal främjar FN:s mål om halvering av fattigdomen till 2015. Sverige måste därför verka för att internationella handelsavtal mer explicit stöder uppfyllandet av millenniemålen. Regeringen bör uppmanas att – i överensstämmelse med vad som anförs i motionerna 2008/09:U255 (v) och 2009/10:N490 (v) – inom såväl EU som WTO driva kravet att alla handelsavtal ska utformas och utvärderas utifrån millenniemålen om fattigdomsbekämp-

ning, hälsa och mänskliga rättigheter. Som anförs i den förstnämnda av dessa båda motioner bör regeringen även uppmanas att verka för att EU tar bort kvarvarande tullmurar mot fattiga länder, att importrestriktionerna mot fattiga länder avskaffas och att WTO:s handelsavtal ersätts med avtal som tar sin utgångspunkt i fattigdomsbekämpning, utveckling och jämställdhet.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad som här har anförts. Därmed tillstyrks motionerna 2008/09:U255 (v) och 2009/10:N490 (v) i aktuella delar.

3. Jämställdhetsmål i handelspolitiken, punkt 4 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N210 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Det är min uppfattning att ett tydligare jämställdhetsperspektiv behövs inom handelspolitiken. Handelspolitik beskrivs ofta som om den vore könsneutral och olika handelsavtal saknar i princip alltid en könsmaktsanalys, trots att man vet att män och kvinnor påverkas på olika sätt när handelsreglerna ändras. Handelsavtalen tenderar samtidigt att bli allt bredare och omfatta allt fler aspekter av de ekonomiska relationerna mellan och inom stater. Detta innebär att handeln kommer att påverka kvinnor och män på fler områden och i högre utsträckning, såväl makroekonomiskt som socioekonomiskt och arbetsmarknadsmässigt. Jag anser därför, i likhet med vad som anförs i motion 2008/09:N210 (v), att regeringen bör arbeta för att tydliga jämställdhetsmål ska styra EU:s förhandlingsmandat beträffande olika handelsavtal. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att inom EU-kretsen verka för att det gemensamma förhandlingsmandatet ska inkludera ett tydligt jämställdhetsmål. Det innebär att ett klart jämställdhetsmål ska vara vägledande såväl för de fortsatta WTO-förhandlingarna som för fortsatta och framtida handels- och associationsavtal med enskilda länder och regionala samarbetsorgan.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad som här anförts. Därmed tillstyrks motion 2008/09:N210 (v) i berörda delar.

4. Handel och arbetsvillkor, punkt 5 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A216 yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Jag menar att olika sociala och arbetsrättsliga frågor måste få ett större genomslag i handelspolitiken. I dag innehåller WTO:s regelverk inte några hinder för handel med länder som kränker de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Som påpekas i motion 2008/09:A216 (v) borde regeringen därför verka för att en utredning kommer till stånd om hur en socialklausul kan införas i WTO:s regelverk. En sådan klausul skulle klargöra att alla produkter och all service som sker mellan länderna ska vara producerade i enlighet med grundläggande fackliga rättigheter. Jag ser det inte heller som rimligt att EU:s inre marknad genom olika associationsavtal öppnas upp för företag som skapar sig konkurrensfördelar genom att inskränka de fackliga rättigheterna. Regeringen bör därför inom EU agera för att förhandlingar om associationsavtal och andra former av handelsavtal förenas med tydliga krav på att länderna ratificerat ILO:s åtta kärnkonventioner. Därtill instämmer jag i den problembeskrivning som görs i nyssnämnda motion när det gäller ekonomiska frizoner, dvs. avgränsade områden där särskilda arbetsmarknads- och skattelagar råder. Förutom att inga regler för arbetsvillkor tycks gälla i flertalet av dessa zoner så snedvrider de konkurrensen. Regeringen bör därför inom såväl WTO som EU arbeta för en avveckling av ekonomiska frihandelszoner där de fackliga rättigheterna kränks eller inskränks.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att vidta åtgärder i överensstämmelse med vad som här anförts. Med hänvisning till det sagda tillstyrks motion 2008/09:A216 (v) i aktuella delar.

5. Singaporefrågorna, punkt 6 (v, mp)

av Kent Persson (v) och Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U313 yrkande 5 och 2009/10:N490 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser – i likhet med vad som anförs i motionerna 2009/10:N490 (v) och 2008/09:U313 (mp) – att riksdagen bör uppmana regeringen att sluta ställa krav på att regler för konkurrens, investeringar och offentlig upphandling ska ingå i de handelsavtal som EU ingår med olika länder och regioner och i stället verka för att dessa frågor ska exkluderas. Trots att de s.k. Singaporefrågorna har strukits från WTO:s dagordning efter omfattande protester från många utvecklingsländer fortsätter EU att försöka inkludera dessa frågor i sina regionala associeringsavtal. Dessvärre undergräver kraven på investeringsregler utvecklingsländernas möjligheter att göra investeringar hållbara genom nationell lagstiftning. Kraven på regler kring offentlig upphandling och konkurrenslagstiftning drivs främst för att gynna de företag som är etablerade i EU och är inte frågor som prioriteras av utvecklingsländerna.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad som här har anförts. Därmed tillstyrks nämnda motioner i aktuella delar.

6. Övrigt om handelspolitiska prioriteringar, punkt 7 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s), Per Bolund (mp) och Renée Jeryd (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U255 yrkande 11, 2008/09:So470 yrkande 11, 2008/09:N210 yrkande 1 och 2009/10:N490 yrkandena 1, 4, 6 och 11 samt avslår motion 2009/10:N367 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis understryka vår uppfattning att utvecklingshänsyn måste vara vägledande i det internationella handelssystemet för att även fattiga länder ska kunna dra nytta av globaliseringens välfärdsvinster. Så länge världens rikare länder skyddas av handelsbarriärer kommer välståndet att fördelas ojämnt mellan olika delar av världen. Utvecklingsdimensionen måste därför genomsyra hela handelspolitiken. Utgångspunkten för de olika handelsavtal och ekonomiska samarbeten som Sverige knyter med olika länder i världen måste därför vara, såsom påpekas i motion 2009/10:

N490 (v), en jämnare och mer rättvis fördelning av resurserna. Det är därför angeläget att Sverige, som anförs i nyssnämnda motion, fortsätter att verka för att EU tar bort kvarvarande tullmurar mot fattiga länder samt att importrestriktioner för fattiga länder avskaffas. Det finns enligt vår mening behov av att i detta sammanhang tydliggöra denna inriktning, varför vi förordar ett tillkännagivande.

Vi delar även den åsikt som förs fram i några av de här aktuella motionerna när det gäller att stärka jämställdhetsperspektivet i handelspolitiken. Enligt vår mening är det angeläget att regeringen aktivt driver frågan om att integrera jämställdhetsperspektivet i den internationella handelspolitiken. Regeringen bör därför uppmanas att inom ramen för EU och WTO verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, den s.k. Cedawkonventionen. Genom ett sådant uttalande tillgodoses kraven i motionerna 2008/09:U255 (v), 2009/10:N490 (v) och 2008/09:N210 (v).

Med anledning av motion 2009/10:N367 (fp) vill vi framhålla behovet av att främja rättvis handel för att säkerställa att producenter och anställda får en skälig del av den totala vinsten och för att förbättra de sociala förhållandena för i synnerhet anställda i länder där det saknas utvecklade strukturer för social service och representation på arbetet. Genom rättvisemärkning påvisas i praktiken att den svenska modellen, som står för solidaritet och respekt för mänskliga rättigheter, även fungerar i handelspolitiken. Motionen bör dock inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Vi instämmer även i vad som förs till torgs i motion 2008/09:So470 (mp) när det gäller behovet av att begränsa marknadsföring av alkohol i utvecklingsländerna. I överensstämmelse med vad som förordas i nyssnämnda motion anser vi därför att riksdagen bör uppmana regeringen att lyfta fram frågan om aggressiv marknadsföring av alkohol som en utvecklingshämmande faktor inom ramen för EU:s arbete med WTO och GATS samt vid alla andra tillfällen då handelsregler diskuteras och förhandlas.

Avslutningsvis vill vi understryka behovet av en ökad öppenhet och insyn i handelspolitiken. Det är inte alltid lätt för den intresserade allmänheten, olika frivilligorganisationer eller riksdagen att ta del av hur olika handelsavtal har framförhandlats och vilka åsikter som den svenska regeringen drivit. För att öka transparensen bör regeringen, såsom förordas i motion 2009/10:N490 (v), uppmanas att årligen rapportera till riksdagen om utvecklingen inom handelspolitiken och Sveriges ställningstaganden i frågor som rör WTO och andra internationella handelsfrågor.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad som här har anförts. Därmed tillstyrks motionerna 2008/09:U255 (v), 2009/10:N490 (v), 2008/09:N210 (v) och 2008/09:So470 (mp) i aktuella delar.

7. Handelsrelaterade immateriella rättigheter (TRIPS), punkt 8 (v, mp)

av Kent Persson (v) och Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:N259 yrkandena 1–6 och 2009/10:N490 yrkande 7 och bifaller delvis motion 2009/10:N447 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är det angeläget att utvecklingsländernas tillgång till läkemedel främjas. För att möjliggöra detta måste handelssystemet och då främst TRIPS-avtalet anpassas till de fattiga ländernas behov. TRIPS-avtalet har inneburit att alla medlemsländer tvingats införa patentlagstiftning på en hög nivå och med ett innehåll som i första hand passar industriländerna och deras företags intressen och behov. Tillägget till TRIPS-avtalet om s.k. tvångslicenser, vilket skulle förbättra fattiga länders möjligheter att få tillgång till patenterade läkemedel, ställer dessvärre för stora krav på dessa länder vad gäller administration och resurser då det är fyllt med detaljregleringar.

Vi anser därför, i likhet med vad som anförs i motion 2009/10:N259 (v, mp), att regeringen bör verka för att problemen med tvångslicensiering får en lösning som innebär att även de fattigaste utvecklingsländerna kan säkerställa en god tillgång till läkemedel. Riksdagen bör genom ett uttalande uppmana regeringen att arbeta för att det genomförs en uppföljning av dessa bestämmelser med syfte att ändra dem så att den avsedda effekten – att tillhandahålla livsnödvändiga mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg till människor i de fattigaste länderna – kan uppnås. Vidare bör regeringen inom EU verka för en skyndsam revidering av EU:s förordning av tvångslicenser av läkemedel i syfte att den ska erbjuda så enkla och snabba möjligheter till tvångslicensiering som nu gällande regler i TRIPS-avtalet möjliggör. Regeringen bör därtill utreda förutsättningarna för att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet. Regeringen bör även verka för att Sverige ökar sina insatser för att föra över kunskap och teknologi för uppbyggnad av en starkare inhemsk produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländerna. Genom riksdagsuttalandet bör också tydliggöras att Sverige i alla sammanhang bör verka för att det nuvarande internationella regelverket och kommande revideringar av immateriella rättigheter för läkemedel säkerställer möjligheten för människor i fattiga länder att få tillgång till billiga

livsnödvändiga läkemedel. Likaså bör klargöras att regeringen inom ramen för EU bör driva kravet att det nuvarande TRIPS-avtalet utvärderas utifrån millenniemålen om hälsa och FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna.

Det ovan anförda överensstämmer även med vad som anförs i motion 2009/10:N490 (v) om att regeringen bör verka för att problemen med tvångslicensiering får en lösning som innebär att även de fattigaste länderna kan trygga en god tillgång till läkemedel, vilken kan anses tillgodosedd genom detta tillkännagivande. Det sagda ligger även i linje med vad som sägs i motion 2009/10:N447 (fp) om behovet av uppföljning av den nya TRIPS-paragrafen och fattiga länders tillgång till läkemedel. Den sistnämnda motionen kan delvis anses tillgodosedd genom detta uttalande.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna 2009/10:N259 (v, mp) och 2009/10:N490 (v) i berörda delar. Även motion 2009/10:N447 (fp) tillstyrks i den mån den omfattas av det ovan anförda.

8. Tull på etanol, punkt 9 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ459 yrkande 17 och 2009/10:T426 yrkande 112.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motionerna 2008/09:MJ459 (v) och 2009/10:T426 (v) anser jag att tullavgiften på importerad etanol bör avskaffas. Handelstullen på etanol importerad från Brasilien syftar till att skydda den sydeuropeiska vinetanolen. Det är dock inte rimligt att det finns särskilda tullar på brasiliansk etanol när det inte finns några tullar på råolja, vilken omvandlas till bensin eller diesel. Detta ger felaktiga ekonomiska incitament för att verka för en mer ekologiskt hållbar utveckling. Riksdagen bör därför genom ett uttalande uppmana regeringen att inom EU verka för en ändring av regelverket så att tullavgifter för etanol tas bort. Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner i berörda delar.

9. Exportfrämjande, punkt 11 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N207 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2008/09:N414 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:N432.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2008/09:N207 (v) anser jag att det bör ställas högre krav på de miljögranskningar som Exportkreditnämnden (EKN) genomför för olika projekt. Det innefattar bl.a. att samtliga projekt, dvs. även projekt som understiger 100 miljoner kronor, bör omfattas av en obligatorisk miljöprövning. Det behövs även tydligare riktlinjer för vilka klimat- och miljömål som måste uppfyllas för att få en ansökan beviljad. Enligt nuvarande bestämmelser ska projekt som har en stark negativ miljöpåverkan avslås, men det finns inga tydliga riktlinjer för vad som är en stark negativ miljöpåverkan. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att initiera en översyn att EKN:s miljöpolicy samt vidta åtgärder för att säkerställa att även projekt under 100 miljoner kronor omfattas av en obligatorisk miljöprövning.

Vidare anser jag att det bör ställas tydligare krav med koppling till den globala utvecklingen på de företag som beviljas exportkrediter av EKN. Enligt min uppfattning bör det vara ett krav att de företag som erhåller exportkrediter från EKN följer de internationella konventioner som Sverige har undertecknat, såsom ILO-konventionen, den s.k. barnkonventionen och konventionen om mänskliga rättigheter. Därigenom skulle Sverige kunna bli ett föregångsland på detta område. Riksdagsuttalandet bör därför även omfatta att regeringen vidtar åtgärder på detta område.

När det gäller motionerna 2008/09:N432 (m) och 2008/09:N414 (c) vari pläderas för olika åtgärder i syfte att framför allt understödja små företags exportmöjligheter vill jag framhålla att detta är en angelägen fråga. I detta sammanhang anser jag dock inte att dessa motioner bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion 2008/09:N207 (v). Övriga motionsyrkanden avstyrks.

10. Exportfrämjande, punkt 11 – motiveringen (s, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s), Per Bolund (mp) och Renée Jeryd (s).

Ställningstagande

Med anledning av vad som anförs i motionerna 2008/09:N432 (m) och 2008/09:N414 (c) om att främja exportmöjligheter för små och medelstora företag vill vi anföra följande.

Vi kan konstatera att den borgerliga regeringen har dragit ned på stödet till små och medelstora företags export. Detta stöd borde i stället förstärkas. Förstärkningen borde användas till fler regionala exportrådgivare som på plats kan stödja småföretagen till ökat stöd till tjänstesektorns export, till särskilda insatser för att stärka den växande miljöteknikbranschen och till utveckling av utbildningen av exportsäljare på universitet och högskolor. De svenska underleverantörernas ställning borde stärkas genom en kombinerad satsning på investerings- och exportfrämjande verksamhet. De av oss förordade exportsatsningarna borde göras på svenska profilområden såsom bioenergi, vattenrening, uppvärmning och avfallshantering.

Vi har i samband med riksdagens behandling av 2010 års budgetproposition förordat högre ramar för utgiftsområde 24 Näringsliv än vad regeringen föreslog. Tyvärr avslög riksdagen dessa förslag, bl.a. när det gällde insatser för att stärka småföretagen. Även om vi delar uppfattningen i ovan nämnda motioner om förstärkta insatserna på detta område, ställer vi oss inte bakom kravet på riksdagsuttalande då riksdagen redan fastställt andra ekonomiska ramar än vi anser behövs.

När det gäller miljögranskningen i samband med EKN:s garantigivning, vilken berörs i motion 2008/09:N207 (v), konstaterar vi att EKN följer OECD:s rekommendationer för sin garantigivning och har sedan 2000, då miljöpolicyn infördes, reviderat den flera gånger. Nuvarande miljöpolicy och riktlinjer för miljögranskning gäller från den 1 januari 2008. Som redovisats i det föregående kan det även för projekt som understiger 100 miljoner kronor bli aktuella för en miljögranskning om det finns särskilda skäl. Vi uppfattar EKN:s riktlinjer på detta område som tillfredsställande. Enligt uppgift planeras även en samlad översyn av dessa riktlinjer under 2010. Vidare ska EKN, enligt den policy för ansvarsfullt företagande i garantigivningen som antagits, främja ansvarsfullt företagande genom att bl.a. uppmuntra alla företag att tillämpa principerna i FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Vi noterar även att EKN, enligt regleringsbrevet för 2010, ska vidareutveckla arbetet med frågor som rör företags sociala ansvar såsom mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption i garantigivningen. Vi vill i detta sammanhang betona betydelsen av detta arbete.

Med hänvisning till det anförda avstyrks samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:U255 av Lars Ohly m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i EU och WTO bör driva krav på att handelsavtal måste utformas och utvärderas utifrån millenniemålen om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU tar bort tullmurar mot fattiga länder, att importrestriktioner för fattiga länder avskaffas och att WTO:s handelsavtal ersätts av avtal som tar sin utgångspunkt i fattigdomsbekämpning, utveckling och jämställdhet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att WTO demokratiseras så att de fattiga länderna får en reell möjlighet att påverka handelspolitiken.

2008/09:U313 av Lage Rahm m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige vid förhandlingar bör sluta ställa krav på investeringsregler, regler för offentlig upphandling och konkurrenslagstiftning.

2008/09:So470 av Jan Lindholm och Gunvor G Ericson (båda mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lyfta fram frågan om aggressiv marknadsföring av alkohol som en utvecklingshämmande faktor inom ramen för EU:s arbete med WTO och GATS samt vid alla andra tillfällen när handelsregler diskuteras och förhandlas.

2008/09:MJ459 av Lars Ohly m.fl. (v):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att tullavgifterna för etanol utanför EU tas bort.

2008/09:N207 av Kent Persson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en översyn av Exportkreditnämndens, EKN:s, miljöpolicy så att det framgår vad som är en acceptabel klimat- och miljöpåverkan samt att projekt även under 100 miljoner omfattas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att de företag som erhåller krediter från EKN ska följa grundläggande regler för arbetsrätt, barnkonvention och konvention om mänskliga rättigheter och i övrigt följa svenska mål för global utveckling.

2008/09:N210 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för EU och WTO ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att EU:s förhandlingsmandat inför fortsatta förhandlingar i WTO ska inkludera ett tydligt jämställdhetsmål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för EU ska driva att EU:s förhandlingsmandat inför fortsatta och framtida förhandlingar om handels- och associationsavtal inkluderar ett tydligt jämställdhetsmål.

2008/09:N414 av Per Åsling (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om exportsatsningar för små och medelstora företag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av tjänsten "exportambassadör".

2008/09:N432 av Staffan Anger (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om exportkrediter för små företag.

2008/09:A216 av Hans Linde m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att en utredning kommer till stånd om hur en socialklausul kan införas i WTO:s regelverk.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom EU ska verka för att associationsavtal och andra former av handelsavtal kopplas till krav på att ILO:s åtta kärnkonventioner ratificerats.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom såväl WTO som EU ska arbeta för en avveckling av ekonomiska frihandelszoner där de fackliga rättigheterna kränks eller inskränks.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:U296 av Anita Brodén och Christer Winbäck (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att det blir en framgång i de fortsatta WTO-förhandlingarna för att säkerställa de fattigaste ländernas marknadstillträde.

2009/10:U336 av Lage Rahm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att WTO:s organisation ska förändras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att WTO ska tillåta att länder ansluter sig till de avtal de vill.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att WTO:s olika avtalsområden bör förhandlas för sig.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att ministermötet i WTO hålls mer regelbundet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att WTO får en utökad roll att utvärdera handel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att möjligheten till undantag i avtal för specifika länder ska utökas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att WTO öppnar möjligheten för observatörsstatus.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att WTO:s konfliktlösningsmekanismer reformeras.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör driva att det tas fram internationella regler för transnationella företag.

2009/10:T426 av Lars Ohly m.fl. (v):

112. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör verka för att tullavgifterna för etanol utanför EU tas bort.

2009/10:N215 av Annie Johansson och Jörgen Johansson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort handelshinder och värna utstationeringsdirektivet.

2009/10:N227 av Claes-Göran Brandin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att tillsammans med andra medlemsstater verka för att häva exportförbudet av svenskt snus inom EU.

2009/10:N259 av Hans Linde m.fl. (v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljningen av den nya TRIPS-paragrafen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för snabbast möjliga revidering av EU:s förordning om tvångslicensiering av läkemedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör utreda förutsättningarna för att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som i sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska öka insatserna för att föra över kunskap och teknologi för uppbyggnaden av en starkare inhemsk produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som i sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla sammanhang ska verka för att nuvarande internationella regelverk och kommande revideringar av immateriella rättigheter till läkemedel säkerställer möjligheten för människor i fattiga länder att få tillgång till billiga livsnödvändiga läkemedel.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som i sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska driva kravet att nuvarande TRIPS-avtal utvärderas utifrån millenniemålen om hälsa och FN-konventionerna om de mänskliga rättigheterna.

2009/10:N310 av Morgan Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att avlägsna handelshinder mellan Sverige och Danmark vad avser marknaden för begagnade bilar.

2009/10:N330 av Finn Bengtsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna fortsatt stöd för global frihandel.

2009/10:N346 av Lisbeth Grönfeldt Bergman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gränshinder som påverkar företag och anställda inom byggbranschen.

2009/10:N367 av Anita Brodén och Agneta Berliner (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i det fortsatta arbetet lyfta fram rättvisa handelsvillkor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet och uppmuntran av verksamheter som motarbetar all typ av diskriminering, uppmuntrar till rättvisa handelsvillkor med tredje världen och främjar en långsiktigt hållbar produktion.

2009/10:N447 av Barbro Westerholm (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljningen av den nya TRIPS-paragrafen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fattiga länders tillgång till läkemedel till skydd för liv och hälsa.

2009/10:N463 av Gunnar Axén (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Europeiska unionens förbud mot handel med svenskt snus är oförenligt med de principer handelsunionen bygger på.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är angeläget att regeringen tydliggör riksdagens ståndpunkt att avskaffa detta långtgående handelshinder för kommissionen och övriga medlemsstater.

2009/10:N490 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en jämnare och mer rättvis fördelning av resurser måste vara en central och bärande del inom ramen för de handelsavtal och ekonomiska samarbeten som Sverige knyter med länder i världen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU och WTO ska driva krav på att handelsavtal måste utformas och utvärderas utifrån millenniemålen om fattigdomsbekämpning, hälsa och mänskliga rättigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att WTO demokratiseras så att fattiga länder får en reell möjlighet att påverka handelspolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen årligen ska rapportera till riksdagen om utvecklingen inom den internationella handeln och om Sveriges ställningstaganden i frågor som rör internationell handel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska inkludera en analys av hur avtalet förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att problemet kring begränsningen med s.k. tvångslicensiering får en lösning som innebär att även de fattigaste utvecklingsländerna kan säkerställa en god tillgång till läkemedel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU tar bort kvarvarande tullmurar mot fattiga länder samt avskaffar importrestriktioner för fattiga länder.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de s.k. Singaporerådgorna exkluderas från alla handelsavtal som EU knyter med länder och regioner i världen.